БҮХЫ ОРОНУУДАЙ ПРОЛЕТАРИНАР, НЭГЭДЭГТЫ!

Бурят Үнэн

36-хи жэлээ гарана

№ 259 (9091)
НОЯБРИИН
3
ВТОРНИК
1959 он

КПСС-эй Бурядай обкомой, Улан-Удын горкомой, Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй орган

Сэн 20 мүнгэн.

Советскэ Союзай, бусад социалистическэ оронуудай, тэрэшэлэн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй хүсэл оролдолгын ашаар hүүлэй үедэ уласхоорондын байдал хараа байса hайжараа гэжэ бидэнэр hаналаа ханангяар тэмдэглэхэ байнабди

(СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой элидхэлhээ).

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

СССР-эй уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. ХРУЩЕВОЙ элидхэл тушаа

СССР-эй Верховно Соведэй

ТОГТООЛ

СССР-эй уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой элидхэлые шагнажа, зүбшэн хэлсээд, Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй тогтоохонь:

Советскэ Правительствын гадаадын политикые бүрин хүсэдөөр hайшааха.

Москва, Кремль.
1959 оной октябриин 31.

СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Түрүүлэгшэ К. ВОРОШИЛОВ.
СССР-эй Верховно Соведэй Президиумэй Секретарь М. ГЕОРГАДЗЕ.

Дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Соведэй

ХАНДАЛГА

...түрэлтэндэ угаа шухала удхашанартай асуу... дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта ...скэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет хандана. Уласхоорондын харил...удай хүгжэлтэ угаа ехэ харюусалгатай шатадаа байна. Атомай, электроникын болон замбуулин ...ойе шэнжэлэн мэдэжэ байhан үе сагта наука бо... техникые саашадань асари ехээр хүгжөөхэ үргэн ...раа зам нээгдээ. Зүгөөр хүн зониие алаха хю... материальна баялигуудые усадхаха зорилгоор ...үүехэ туйлалтануудые хэрэглэхэ бодото аюул ...рэлтэндэ тохёолдожо магад болоод байна.

...ехээр hандаргаха хүсэтэй алалга хюдалгын ...хэрэгсэлнүүд мүнөө угаа ехээр түхеэрэгдэн...эбэшье яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ улам hү... тэрээндэ шэнэ шэнэ оронууд хабаадалсана, ...й аша туhада зорюулагдаха ёhотой юумэнүүд ...гаргашалагдана. Үхэл хохидол тохёолдуулха ...зэбсэг бүтээлгэдэ үзэгдөө дуулдаагүй ехэ мүнгэ ...н гаргашалагдажа байхадань хэдэн олон мил...хүн, олон арадууд үгытэй ядуугаар ажаhуудаг, ...энгеэр ажамидарха арга нүхэсэлөө хаhагдан...байдаг. Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ, «хүйтэн ...гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаа муудуулна, ...удай хоорондын холбоо байгуулха, оронуудай ...дэо худалдаа наймаа эрхилхэ хэрэгтэ бэрхэ...үүдые тохёолдуулна, тэдэнэй экономическа хүг...е удааруулна.

...алтайгаар зэбсэгжэлгэ хүн түрэлтэниие шэнэ ... татан оруулжа болохо байна. Гүрэнүүдэй ...дохи харилсаанда бэе бэедээ этигэлсэхэгүй, ...харша ябадалай гарадаг байхада, хэдэн олон ...он тоото, зэбсэг түгэлдэр арминуудай урда ...а хаража байхада, аюул ехэтэй ядерна зэб...hэн бомбардировщигуудай огторгойгоор нии... байhан үедэ бишыханшье буруу алхам hүртэ ...уул хохидолдо хүргэжэ болохо байна бшуу. ...эл хэдэхэн минутын үе соо дайн эхилжэ, тэрэ ... үедэ ара тала фронт хоёрой хоорондо, сол... болон энгэй хүн зоной хоорондо ямаршье байхагүй болоно. Ушар байдалай иимээр хүг...э арадуудай, парламентнууд болон правитель...удай hаад ушаруулжа шадаагүй hаань, хэ...ган городууд болон тосхонууд, фабрика, за... усадхагдаха, хэдэн олон зуун миллион хүн ...уулха, соёл культурын сэгнэшэгүй үнэтэй па...уд үгы хэгдэхэ байна.

...ньhээ зайсаха ямар арга бииб? Тохёолдоод ... ушар байдалые хайшан гээд зайсуулхаб, хүн ...hанаа амараар, амгалан тайбанаар ажаhуул...жа хангахаб?

...ай hүжэрхэ ябадалые зайсуулхаар шиидхэхы ...нартай, найдамтай арга бии. Энэ арга хадаа ...эй буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хурял...ал болоно. Дай хэхэ зэбсэг хэрэгсэлнүүдэй усадхагдаад, бүхы түхэл янзын буу зэбсэгүүдэй үгы хэгдээд, арминуудай тараагдаад байхада, бата бэхи эб найрамдал, дайн байлдаагүй, шуhа адхаралгагүй амгалан тайбан байдал тогтоохо бүхы эрхэ байдал дэлхэй дээрэ бии болохол.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряагаад байхада, гүрэнүүд бултадаа аб адли байдалтай болохо байна бшуу. Буу зэбсэг хуряалга нэгэшье орондо хохидол ушаруулхагүй, харин гад hөөргэ, бүхы арадуудта аюулгүй байдал хангаха болоно. Буу зэбсэг имагтал зарим зэргээр хуряаха тухай хэлсэгдэдэг үедэ, буу зэбсэг хороохо талаар хэмжээнүүд нэгэ зарим гүрэндэ таатай hайн байгаад, нүгөөдүүлдэнь хохидолтой, таагүй байжа магад гэhэн hэжэглэлнүүд гарадаг байhан юм. Буу зэбсэг бүхы дээрэнь хуряахада иимэ hэжэглэлтэнүүд гарахаа болихо байна. Буу зэбсэг хуряалгын хойноhоо хиналта тогтоохо хэрэгтэ бэрхэшээлнүүдшье гарахаяа болихо. Буу зэбсэгэй бүхы дээрээ, хүсэдөөр хуряагдаха байгаа hаань, бүгэдэниитын, бүрин түгэлдэр хиналта тогтоогдохо байна.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряалга уласхоорондын харилсаануудай түүхэдэ үнэхөөрөөл шэнэ шатые нээжэ үгэхэ. Социально-экономическа ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй энхэ тайбанаар зэргэ оршон байха ябадал батаар хангагдаха. Бүхы гүрэнүүд бултадаа хүршэ hайнаар ажаhууха болоно. Оронуудай болон арадуудай хоорондо экономическа, соёл культурын, худалдаа наймаанай холбоо барисаа хүгжөөхэ шэнэ арга боломжонууд бии болохо байна. Уласхоорондын олон асуудалнууд шиидхэхын аргагүй гэжэ мүнөө үедэ hанагдахаар байдаг. Зүгөөр, яаралтайгаар зэбсэгжэлгые болюулаад, арминуудые усадхаад байбал, тэдэ асуудалнуудые гуримшуулха шэнэ арга боломжонууд дары бии болохол.

Буу зэбсэг бүтээлгэдэ мүнөө зорюулагдажа байhан угаа ехэ мүнгэ зөөри сүлөөрхэ байна. Эдэ мүнгэ зөөреэр хэды гэр, hургуулинууд, больницанууд, хэдэн заводууд, электростанцинууд, хаалтанууд (плотина), харгынууд баригдаха байна гээшэб! Хүдэлмэришэд болон таряашадай олзын улам бүри ехэ хубииень хаhадаг налогууд эрид ехээр хороогдохо болоно. Научна болон техническэ асари ехэ проектнүүдые бодото хэрэг дээрэ бэелүүлхэ хизаарлашагүй арга боломжо бии болохо, эрдэмтэд, мэргэжэлтэд имагтал эб найрамдалай, hалбаран бадаралтын хэрэгтэ алба хэхэ аргатай болохо байна.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь хүсэдөөр хуряалга экономикынгоо талаар дэбжэлтэ багатай гүрэнүүдэй хүгжэлтын түүхэдэ шэнэ үе нээжэ үгэхэ. Эдэ оронууд экономическа талаараа тон удаанаар мүнөө хүгжэжэ байдаг. Ази, Африкада, Латиин Америкэдэ хэдэн олон миллион хүн үзэсхэлэн ядуугаар ажаhуужа байhан зангаараа. Буу зэбсэг хуряалгаhаа уламжалан угаа ехэ мүнгэ зөөри сүлөөржэ, энэ тааруугүй байдал усадхаха хэрэгтэ туhалха, хүгжэлтэ багатай, колони оронуудай хэтэ үеын гээгдэл усадхалгые түргэдхэхэ, тэдэндэ экономическа туhаламжа үзүүлхын тула мүнгэ зөөри олохо шэнэ арга бии болгохо.

Мүнөө үедэ буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха аргатай гү? Энэ оройдоошье бүтэхэгүй ябадал бэшэ гү?

Энэ хадаа мүнөө үедэ бүтээхэ аргагүй хэрэг бэшэ юм. Энэ зорилгые лаб дүүргэжэ болохо гэжэ батаар этигэжэ байhанаа СССР-эй Верховно Совет элирхэйлэн мэдүүлнэ. Хэрбээ хэдэн арбаад жэлэй урдатээ буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха гэhэн hанал бодолые бэелүүлжэ шадахаар хүсэн болон арга нүхэсэл үшөө үгы байгаа hаа, харин мүнөө энэ hанал бодол тоо томшогүй олон хүнэй, бүхэли арадууд болон нацануудай тугынь болонхой. Энэ зорилгые бэелүүлхын түлөө нилээд олон гүрэнүүд мүнөө эрид шууд тэмсэдэг болонхой.

Буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэлгэ хүнүүдэй бэелүүлхэ хэрэг болоно. hандарал хохидолто буу зэбсэгые хүн байгуулаа. Тиимэhээ эдэ зэбсэгүүдые хүн усадхажа шадаха, усадхаха ёhотойшье!

Мүнөө үеын энэ эгээн шухала хойшолуулашагүй асуудал шиидхэхэ яhала таатай hайн хараа зам бии, юуб гэхэдэ, hүүлэй үедэ уласхоорондын харилсаан hайжарха шэнжэтэй боложо байнхай. Яаралтайгаар зэбсэгжэлгые саашадань үргэлжэлүүлхэ гээшэ ямаршье бодолгүй, аюултай ябадал болоно гэжэ олониитэ хүн зон, парламентнуудай гэшүүд, олониитын болон гүрэнэй ажал-ябуулагшад бүри hайнаар ойлгон мэдэрдэг боложо байна. «Хүйтэн дай» зайсуулха, уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые хүсэ хэрэглэнгүйгөөр, хөөрэлдөө болон хэлсээнүүдые хэжэ шиидхэхэ эрмэлзэлгэнүүд хаа хаанагүй улам ехээр гарадаг болоо.

СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ Н. С. Хрущевой Америкын Холбоото Штадуудта аяншалжа, президент Эйзенхауэртай уулзаhаниинь уласхоорондын шахардуу шанга байдал hуларуулгада элитэ ехэ үүргэ дүүргээ.

Уласхоорондын харилсаанай хүгжэлтые шэнэ замаар залан шэглүүлхэ: яаралтайгаар зэбсэгжэлгые болюулха, хэлсээ хэлгые уласхоорондын асуудалнуудые шиидхэхэ гансахан лэ арга болгохо бодото арга боломжонууд хүн түрэлтэнэй үмэнэ нээгдэнхэй. Мүнөө бүхы юумэ арадуудай дура зоригhоо, оролдолгоhоо дулдыдаха байна.

Тиихэдэ парламентнуудта, правительствонуудта, гүрэнэй ажал-ябуулагшадта тусгаар харюусалга даалгагдана. Парламентнуудай өөhэдынгөө үгэ хэлэхыень арадууд, hунгагшад хүлеэжэ байна. Уласхоорондын арсалдаата асуудалнуудые, хамагай түрүүндэ, мүнөө үеын эгээн хурса асуудал бологшо буу зэбсэг хуряаха асуудалые шиидхэхэ замые имагтал парламентнууд болон правительствонууд шууд сэхээр, оролдосотойгоор бэдэрхэ зэргэтэй.

Яаралтайгаар зэбсэгжэлгэ үргэлжэлүүлгые зүбтүүлжэ шадахаар политическэ, экономическа гү, али ондоошье шалтагаан байхагүй. Арадуудай хүсэл эрмэлзэлгые хэрэгсэдэггүй, хара аминайнгаа ашатуhые хамагhаа үлүүдэ тоолодог лэ хүнүүд буу зэбсэг хуряаха ябадалда эсэргүүсэдэг байна. Зүгөөр иимэ хүнүүдэй эсэргүүсэлтые дабажа болохо бшуу. Хүн түрэлтэнэй аша туhые харан, эдэ эсэргүүсэлтые заабол нуга дараха шухала болоно.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха асуудал шиидхэхэ бодото зам бии. Нэгэдэмэл Нацануудай Организацийн хаража үзэхын тулада Советскэ правительствын оруулhан дурадхалнууд соо эдэ замууд заагданхай. Үхэл хохидол болон hандарал ушаруулха буу зэбсэг бүтээлгые болюулха, бии байhан буу зэбсэгүүдые усадхаха, уршагта дайнай замаар хүн түрэлтэнэй дабшаха гү, али амгалан тайбанаар хүгжэхэ замда орохо ябадал мүнөө бусад оронуудай, хамагай түрүүндэ, томо гүрэнүүдэй, правительствонууд болон парламентнуудай дура хүсэлhөө болон эрмэлзэлгэнүүдhээ дулдыдаха байна.

СССР-эй Верховно Совет, Советскэ Союзай правительство тухай хэлэхэ болоо hаа, тэдэнэр совет арадай дура хүсэлые бэелүүлэн, буу зэбсэг хуряаха асуудал шиидхэхын, уласхоорондын шахардуу байдалые улам hуларуулан, бата бэхи эб найрамдал тогтоохын тулада өөhэдhөө дулдыдаха бүхы юумэ хэхэ байна.

Буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай асуудал Нэгэдэмэл Нацануудай Организацийн үзэмжэдэ табиhан Советскэ правительствын амгалан ёhоной үүсхэлые СССР-эй Верховно Совет hайшаагаад, Советскэ правительствын энэ hайн hайхан үүсхэлые бусад оронуудай парламентнууд, правительствонууд ойлгон мэдэржэ, дэмжэхэ гэжэ этигэжэ байhанаа элирхэйлэн мэдүүлнэ.

Арадуудые айхабтар ехэ хохидолдо оруулдаг яаралтайгаар зэбсэгжэлгын хойшолонгуулhаа арадуудые зайсуулхын, буу зэбсэг хуряахын, хэтэдээ амгаланаар hууха зам бүхы хүн түрэлтэндэ үмэнэ нээжэ үгэхын тулада бүхы оронуудай парламентнууд болон парламентаринууд өөhэдынгөө зүгhөө али бүхы юумэ хэхэ бэзэ гэжэ СССР-эй Верховно Совет найдана.

Советскэ Социалистическэ Республикануудай Союзай Верховно Совет

Москва, Кремль, 1959 оной октябриин 31.

Советскэ Союзай уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси дээрэ 1959 оной октябриин 31-дэ нүхэр Н. С. ХРУЩЕВОЙ хэhэн элидхэл

...депутатнууд!

...скэ Союзай уласхоорондын байдал, гадаа...литика тухай асуудалнуудаар танай урда үгэ ...ини Коммунистическэ партиин Центральна ..., СССР-эй Министрнүүдэй Совет намда ...

...скэ Союзай правительство эб найрамдалда ленинскэ политикые, партиин XX, XXI съездүүдэй ..., СССР-эй Верховно Сове... ...ябуулжа, улас... ...шахардуу шанга байдалые hуладхааха ха... ...«хүйтэн дайе» усадхаха, эб найрамдал... ...аюулгүй байдалые бэхижүүлхын аша туhада гүрэнүүд хоорондын харилсаае hайжаруулха хараа шугамые эрид шууд бэелүүлжэ байна.

Советскэ Союзай, бусад социалистическэ оронуудай, тэрэшэлэн эб найрамдалда дуратай бүхы хүсэнүүдэй хүсэл оролдолгын ашаар hүүлэй үедэ уласхоорондын байдал хараа байса hайжараа гэжэ бидэнэр hаналаа ханангяар тэмдэглэхэ байнабди. Гол шухала юумэн гэхэдэ, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай шахардуу шанга байдал горьтойхоноор hуларaa, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхэ найдамжа бүри ехэ болоо. Зүгөөр мэнэ hаяхан лэ «хүйтэн дайнай» hүжэрээhэн шахардуу шанга байдал бүри түгшүүрилтэй болоожо, багахан ошон дэлхэйн дээрэ түймэр табижа болохо байгаа бшуу. Баруун зарим гүрэнүүдэй гадаадын политическэ хараа шугам ээрхэг түримхэй элитэ ябуулга хэхэ бодолые, «хүсэрхэлгын» политикые эшэ баримталдаг байгаа hэн. Иимэ хараа шугамые hүжэрөөгшэд өөрынгөө хүсэл эрмэлзэлгые эб найрамдалда дуратай арадуудта баадхажа, уласхоорондын асуудалнуудые шиидамай хүсөөр шиидхэхэ гэжэ hэдэhэн юм.

Уласхоорондын хэрэгүүдтэ ингэжэ хандаха ябадалай «сүлөөрэлгын политика», заримдаа «сухарюулгын политика» гү, али «түрилгын политика» гэжэ байжа нэрлэдэг болоо hэн. Гэбшье тэдэнэйн гол зорилго хубилангүй үлдэдэг байгаа. Иимэ «сүлөөрэлгэhөө» гарахые гуйдаггүй, хүсэдэггүй хүнүүдые «сүлөөлхэ» гээ hаа, энэнь бусад хүнүүдтэ өөрынгөө гуримые хүсөөрөө баадхаха гэhэн удхатай болоно бшуу. Социалистическэ байгуулалтаhаа сүлөөлжэ, капиталистическэ мүлжэлгын байгуулалтада hөөргэнь бусаахые нэгэшье арад господанар капиталистнуудые гуйгаагүй, хэзээдэшье гуйхагүй. Юуб гэхэдэ, арад зон социалистическэ байгуулалтын ашатайень ойлгон мэдэнэ.

Капиталистическэ мүлжэлгэhөө өөрыгөө сүлөөл-

(Үргэлжэлэлынь 2-дохи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлэл

һэн нэгэшье арад завод, фабриканууднаа, өөрынгөө гүрэнэй бүхы баялигуудай эзэн боложо байха эрхэһээ, өөрынгөө дураар ажабайдалаа байгуулжа байха эрхэһээ «сүлөөрхэ» хүсэлтэй байһанаа хэзээдэшье мэдүүлээгүй бшуу. Сүлөөтэй нэгэшье арад өөрыень дээрмэдэн мүлжэжэ байһан, арадай ажал хүдэлмэриин баялигуудые эзэмдэжэ байһан бүлэг хүнүүд ажабайдалыемнай зонхилжо байха һэн гэжэ хэзээдэшье хүсээгүй. Теэд хэдэ хэдэн оронуудта арадые мүлжэн дарлажа ажаһуудаг хүнүүд лэ энээниие ойлгохо дурагүй байна ха.

Иимэ хүнүүд «түрихэ» гү, али «сухарюулха» тухай хэлэхэдээ, хэн нэгэнэй һууринень илдам налагай үгэнүүдээр гуйха гээ бэшэ аабдаа. Харин социалистическэ болон эб найрамдалда дуратай бусад гүрэнүүдэй хэрэгтэ дайгаар сэхэ хамааран орохо гэһэн байгаа бшуу. Энээн дээрэһээ боложо, саг үргэлжэ яаралтайгаар зэбсэгжэхэ, «ядерна буу зэбсэгэй талаар булюу байха» гэхэ мэтэ бүтэшэгүй хараа шугам ябуулагдадаг байгаа. Энэнь иимэ хараа шугам баримталагшадай үгэнүүдтэ нүлөөлөө: тэдэнэр «дайн сэрэгэй эхилхые баримталдаг политика» тухай, «үһөө хяһаагаа һүртэйгөөр абаха» гэхэ мэтэ тухай хэлэдэг байгаа һэн. Энээнһээ байтагай Советскэ Союзда, социалистическэ бусад гүрэнүүдтэ эсэргүү «саралгын» дайн сэрэгээр сэхэ занадаг байһан юм.

Мүнөө саг үе хубилаа. «Эзэрхэлгын» политика эдэбхитэйгээр ябуулдаг зарим хүнүүд энэ политикын аша үрэгүй байһые харадаг болонхой. Имагтал Баруун зүгтэ дай хүсэдэг ажал-ябуулагшад энэ хуушарһан хараа бодолоо орхижо шаданагүй. Хуушарһан юумые дурдаха ушар зарим газарта үшөө дуулдаһаар. Жэшээлхэдэ, «коммунизмын дарлажа байһан арадуудай» долоон хоног гэдэгые үнгэргэжэ, тэдэниие сүлөөлхэ тухай мүргэл хэхэ гэһэн Американ конгрессэй шиидхэбэриие һануулхада болоно. Эндэ «сухарюулха» гэдэгһээ ондоо үгэнүүд хэлэгдээшье һаа, гол удхань хуушан зандаа. Ондоо оронуудай хэрэгтэ хамааран орохые уряалагдана.

Энээн дээрэһээ харахада, «сухарюулгын» политикаһаа бурханда мүргэдэг болохо хүрэтэрөө энэ хараа бодол дабшаһан байна. Теэд энэнь юундэ хүргэхэб? Социалистическэ оронуудай арадуудые «сүлөөлхэ» тухай баруун оронуудай ажал-ябуулагшадай бурханда мүргэдэг болоо һаань, тиихэдэ тэдэнэй арадуудые капиталистическэ зонхилгоһоо сүлөөлхыень баһал бидэнэй бурханда мүргэдэг болоо һаа, бидэнэр бурханиие хүндэшэг байдалда оруулха байнабди. **(Зал соо хүхюун шэмээ гарана).** Тиихэдэмнай бурхан ямар шиидхэбэри гаргахаб? Бурханай олонхи хүнүүдэй тала барижа, демократическа хараа бодолтой болоо һаань, шиидхэбэринь манда, социализмда аша туһатай байха! **(Зал соо шэмээтэй, альга ташалган болоно).** Эдэ үгэнүүд элидхэлэй гол шухала зүйлнүүдһээ зарим тэды гэдэргээ сухариха ябадал болоно хэбэртэй.

Мүнөө Баруун зүгтэ байдалые зүбөөр сэгнэхэ, уласхоорондын хэмжээн дээрэ хүсэнүүдэй хубаарилгые зүбөөр ойлгохо ябадал диилэжэ байнхай. Иимэ ойлгомжо хадаа социалистическэ оронуудта эсэргүүгээр сэрэгэй хүсэ хэрэглэхэ ябадал хуушараа гэһэн тобшололдо заатагүй асарха бшуу. Общественнэ ондо ондоо системэтэй гүрэнүүд манай юртэмсэ дээрэ суг хамта ажаһуужа, амгалан ёһоор зэргэ оршон байжа шадахые ажабайдал эринэ.

Уласхоорондын байдалда һүүлэй үедэ болоһон хубилалтануудай гол шалтагаанууд юуб? Советскэ Союзай, социализмын эб найрамдалда дуратай системын бүхы оронуудай түгэс хүсэнэй һалбаран ургаад, уласхоорондын байдалда ехээр нүлөөлжэ байһан ушар иимэ гол шалтагаан болоно. Эрдэм ухаанай агууехэ амжалтануудай, техническэ туйлалтануудай боложо байһан манай үе сагта дэлхэй дээрэ социалистическэ системын байгуулагдажа, түргөөр һалбаран хүгжэжэ байһан ушар хүн түрэлтэнэй зол жаргал болоно. Юуб гэхэдэ, социализм уг гарбалааран эб найрамдалые хүсэдэг бшуу. Социалистическэ оронуудай хүсэ шадалай түргөөр урган һалбарха бүри эб найрамдалые тогтонижоруулха, бэхижүүлхэ арга боломжонууд бүри ехэ болоно.

Гэхэтэй хамта колониальна дарлалтаһаа сүлөөрһэн оронууд, тэрэшэлэн эб найрамдалые хүсэдэг, шэнэ дайн сэрэгые ушаруулхагүй гэжэ эрмэлзэдэг бусад оронууд уласхоорондын байдалда бүри ехэ үүргэ дүүргэдэг боложо байна. Газар дэлхэйн бүхы түбинүүд дээрэ оршодог эдэ оронуудай хүсэл эрмэлзэлгые манай үе сагта тоонгүй гаража болохогүй.

Мүн капиталистическэ оронуудташье һүүлэй үедэ «хүйтэн дайе» усадхахын түлөө, гүрэнүүдэй амгалан ёһоор харилсахын түлөө тэмсэжэ байһан эб найрамдалда дуратай хүсэнүүд бүри шангаар нүлөөлжэ байнхай.

Гадна мүнөө үеын эрхэ байдалда, ядерна болон ракетнэ буу зэбсэгэй үедэ, дайн сэрэг хадаа нэн түрүүн дэлхэйн шэнэ дайе һүжэрөөхэ гэжэ шиидэһэн оронуудта үзэгдөөгүй ехэ хохидол, һандарал ушаруулха аюултай гэжэ олон хүнүүд, тэрэ тоодо капиталистическэ оронуудай гүрэнэй олон ажал-ябуулагшад ойлгодог боложо байна.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухые ажабайдал эрид шууд эринэ

Советскэ Союз, социалистическэ бүхы оронууд эб найрамдалда дуратай политикынгаа ашаар дайн сэрэггүйгөөр, амгалан ёһоной хани харилсаатай байха үндэһэ һуури дээрэ общественэ хүгжэхэ харгы зам хүн түрэлтэндэ нээжэ үгөө.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха тухай агууехэ Ленинэй сэсэн мэргэн үзэл сурталай гайхамшаг удхашанар манай үе сагта бүхы дэлхэйн арадуудта бүри элитэ боложо байна.

Дэлхэй дээрэхи хүсэнүүдэй мүнөө үеын хубаарилгын, сэрэгэй техникын мүнөөнэй туйлалтануудай үедэ общественнэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудай хүгжэлтые амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууханаа ондоо замаар ябуулхые нэгэшье зүб бодолтой хүн дурадхахагүй.

Советскэ Союзай оруулһан амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха дурадхалые «абаха» гү, али «үгы гү» гэжэ баруун оронуудай ажал-ябуулагшадай хэлсэдэгынь үсөөн бэшээр дуулажа болоно. Минии һанахада, иимэ хөөрэлдөөнүүд хадаа асуудалай гол удхые ойлгоогүй дээрэһээ болоно гээшэ. Юуб гэхэдэ, манай үе сагта амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха гээшэ хэн нэгэнэй гуйлта гү, али дура хүсэл бэшэ, харин бодото байдал мүн. Энэ хадаа дэлхэй дээрэхи мүнөө үеын байдалай, хүн түрэлтэнэй общественэ хүгжэлтын мүнөө үеын шатаһаа уламжалһан шухала баримта гээшэ. Мүнөө газар дэлхэй дээрэ оршодог хоёр ехэ общественнэ системэ тон ехээр зэбсэгжэнхэй. Энэ зэбсэгжэл хэрэглэгдээ һаа, ехэ хохидол ушаруулха байна. Мүнөө амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухые буруушааһан тухайгаа мэдүүлжэ, тэрээндэ эсэргүү арсалдаа хэн гарганаб, тэрэ хадаа бодото дээрээ дайн сэрэг һүжэрөөхые хүсэнэ гээшэ.

Мүнөө амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ябадал байгуулагдаха гү, али үгы гү гэһэн асуудал табигдана бэшэ, харин дэлхэйн ядерно-ракетнэ дайнай аюулые ушаруулха гэжэ хүсээгүй һаамнай, иигэжэ ажаһууха ябадал байгаа, байхашье. Гол зорилго юуб гэхэдэ, бодомжотойгоор зэргэ оршон ажаһууха ябадал болоно. Дайн сэрэгэй болоогүйшье һаа, үхэр буу болон ракетэнүүдэй һомологдоод байһан, сэрэгэй самолёдуудай атомна болон водородно бомбонуудые ашаад агаараар ниидэжэл байһан эрхэ байдалда гүрэнүүд бэе бэелээ аюулгүйгөөр ажаһууна гэжэ тоолохын аргагүй байна. Юуб гэхэдэ, эдэ самолёдууд гансашье ниидээд үнгэрнэ бэшэ, харин элдэб олон ушаралнуудһаа боложо, үхэлэй аюултай ашаануудтайгаа газарта үе үе болоод лэ унадаг байна бшуу. Иимэ ушар США-да хэдэн дахин болоо. Иимэ ушарнуудай болоһон баримта хадаа иимэ буу зэбсэгые бэлэдхэхэ, тэдээгээр наада хэхэ гээшэ хэр ехэ аюултай байһыень гэршэлжэ үгэнэ.

Советскэ правительство, бүхы совет арад общественнэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй зэргэ оршон ажаһууха тухай ленинскэ хараа бодолые баримталжа, газар дэлхэй дээрэ бата бэхи эб найрамдал хангахын тула бүхы хүсөөрөө оролдоно. Хүнүүд унтаридаа ороходоо энэмнай һүүлшымнай амгалан һүни гэжэ, минута бүхэндэ дайн сэрэгэй аюул тохёолдожо магад гэжэ һанахагүйн тула оролдохо шухала. Бидэнэр бодомжотой үндэһэ һуури дээрэ амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухые, энээниие бэелүүлхын тула гүрэнэй органууд, олониитын организацинуудай хүдэлхые, арадуудай хоорондо хани харилсаатай байха эрхэ нүхэсэлнүүдые байгуулхые хүсэнэбди. Иимэ хани харилсаан хадаа орон бүхэн ямаршье баалалтагүйгөөр өөртөө хэрэгтэй юумэеэ шэлэн абаха, хүршэ оронһоо зээлеэр абаха гэһэн ёһо гурим дээрэ үндэһэлхэ байна. Имагтал иимэ ёһо гурим баримталагдабал, зэргэ оршон ажаһууха ябадал бодото дээрээ амгалан, хүршэ ёһоной шэнжэтэй боложо үгэхэ байна.

Общественнэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүд иигэжэ зэргэ оршон ажаһуухын тула эб найрамдалай аша туһада хоёр талаһаа үгээ ойлголсохо болоно. Тиихэдээ бодото байдалые хараадаа абахые, юумые зүбөөр сэгнэхые, бэе бэеынгээ эрилтые зүбөөр ойлгожо, хараадаа абахые эригдэнэ гэжэ хэлэхэ хэрэгтэй. Энэ хадаа эб найрамдалые тогтонижоруулхын түлөө тэмсэлдэ тон зүб, таарамжатай зохид хараа бодол гээшэ.

Ондо ондоо системэтэй байһанаа мэдэрхэ, өөрынгөө ороной бүхы политическэ, социальна асуудалнуудые арад бүхэн өөрөө шиидхэхэ эрхэтэй гэжэ мэдэрхэ, бэеэ даанхай байдалые хүндэлхэ, дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй ёһо гуримые сахиха, уласхоорондын бүхы асуудалнуудые хэлсээ, хөөрэлдөөгөөр шиидхэхэ—эдэ бүгэдэ эрилтэнүүд бэелүүлэгдэбэл, бодомжотой үндэһэ һуури дээрэ зэргэ оршон ажаһууха гэһэн удхатай юм.

Амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ёһо гуримууд Бандунгдахи конференци дээрэ ехэ һайнаар найруулагдаһан байгаа, удаань Нэгэдэмэл Нацануудай Организациин зүгһөө мүн лэ һайшаагдаа бэлэй. Сэхынь хэлэхэ болоо һаа, амгалан ёһоор зэргэ оршон һуухадаа, гүрэнүүд эб найрамдалай аша туһада бэе бэеынгээ эрилтые харалсажа байха ёһотой.

Общественнэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ябадал үгэнүүдээ ойлголсожо байхые, бэе бэеынгээ эрилтые хараадаа абалсажа байхые хараална. Тиигээгүй һаа, гүрэнүүдэй хоорондо зүб харилсаануудые байгуулжа болохогүй.

Соёл сурталай асуудалнуудай талаар бидэнэр марксизм-ленинизмын үндэһэ һуури дээрэ хада хабсагай шэнги бүхөөр байгаабди, байхашьебди. Соёл сурталай асуудалнуудые хүсөөр шиидхэжэ болохогүй, нэгэ гүрэн дотор дэлгэрэн нэбтэрээд байһан үзэл бодолые нүгөө гүрэндэ баалажа болохогүй. Соёл сурталай арсалдаанууд гү, али ямар нэгэн оронуудай гүрэнэй байгуулалта тухай асуудалнууд дайн сэрэгээр шиидхэгдэхэ юм гэжэ ухаан бодол соогоо байһан ямаршье хүн хэзээдэшье мэдэрхэгүй.

Капиталистнууд социалистическэ общественнэ байгуулалтые һайшаанагүй, тэдээндэ манай үзэл суртал, манай хараа бодол таарахагүй. Мүн бидэнэр, социалистическэ гүрэнүүдэй эрхэтэд, капиталистическэ гуримые, буржуазиин үзэл сурталые һайшаанагүйбди. Теэд бидэнэр уласхоорондын асуудалнуудые имагтал амгалан ёһоор шиидхэжэ, амгалан ёһоор ажаһууха ёһотойбди. Тиимэһээ бэе бэеынгээ эрилтые харалсажа байха шухала.

Гэхэтэй хамта өөһэдынгөө баримталдаг гол шухала социальна, үзэл сурталай асуудалнуудаар алишье талань өөрынгөө хараа бодолые алдахагүй юм аабдаа. Теэд эндэ ондоо зүйлнүүдээр бэе бэеынгээ тала хараха тухай хэлэгдэнэ гээшэ. Жэшээлхэдэ, манайда капиталистическэ гүрэнүүдэй түлөөлэгшэд ерэжэ үгэ хэлэхэдээ, өөрынгөө үзэл бодолые хэлэнэ. Бидэнэр тэрээниие бүхы талаарнь, хододоо зүбшөөгөөгүйшье һаа, тиимэ үгэнүүдтэнь тэсэмгэйгээр ханданабди. Капиталистическэ оронуудта ошоходоо, бидэнэр тэндэ мүн лэ үгэ хэлэжэ, өөрынгөө хараа бодолые сэхэ хэлэдэг байнабди. Теэд тэндэшье мүн лэ тэсэмгэйгээр хандадаг байгаа ёһотой.

Общественнэ ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха ёһо гурим хадаа дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй, үгээ ойлголсожо байха, энээнһээ байтагай эб найрамдалые тогтонижоруулха, бэхижүүлхын аша туһада гүрэнүүд хоорондын харилсаанай талаар бодото байдалай шухала асуудалнуудые шиидхэхэдээ хоёр талаһаа буулта хэхэ, таарамжатайгаар хандаха гэһэн удхатай юм. Хүдэлмэришэн анги засаг түрэеэ гартаа абаагүй байхадаашье, мүн абаадшье байхадаа таарамжатай зохид политика ябуулжа шадаха, ажабайдал, ажал хэрэгэй аша туһада буулта хэхэ, зүбшэлдэжэ шадаха ёһотой гэжэ В. И. Ленин һургана.

Мүнөө үеын эрхэ байдалда энэнь юун гэһэн удхатайб? Жэшээлхэдэ, буу зэбсэг хуряаха асуудал абаад үзэе. Советскэ правительство буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ, хүсэд дүүрэн хуряаха тухай дурадхал оруулаа. Энэ дурадхал бэелүүлэгдээ һаа, бүхы арадуудта эб найрамдал хангагдаха гэжэ бидэнэр тоолонобди. Гэбэшье буу зэбсэг хуряаха асуудалаар бэе бэедээ таарамжатай шиидхэбэри туйлахын тула бусад дурадхалнуудые хаража үзэхөөр бидэнэр бэлэмди. Энэ хадаа асуудалые бүрин шиидхэхэ арга боломжын үшөөл үгы байхада, бэе бэеэ ойлголсохор манай бэлэн байһаниие, ондоогоор хэлэбэл, тон зүб гэжэ тоолоһон юумэеэ бэелүүлхээр бэлэн байһанаймнай эли тодо жэшээ боложо үгэнэ.

Нүгөө талаһаань харахада, капиталистическэ гүрэнүүдшье мүн лэ үгээ ойлголсохын тула зарим тэды юумэ хэнэ. Жэшээлхэдэ, тэдэнэр манай Совет гүрэниие, һүүлээрнь социалистическэ бусад олонхи гүрэниие мэдэрһэниинь элитэ. Гэбэшье капиталистическэ хүтэлбэрилхы бүлэг хүнүүд социализмын дайсад байһаниинь мэдээжэ. Капиталистическэ гүрэнүүд социалистическэ оронуудтай дипломатическа харилсаа байгууланхай, тэдээнтэй хэлсээ, хөөрэлдөө хэдэг, Нэгэдэмэл Нациин Организацида хабаадажа, уласхоорондын асуудалнуудые суг хамта зүбшэн хэлсэдэг байна. Энэ хадаа мүн лэ үгээ ойлголсолго, гадна капиталистическэ гүрэнүүдэй зүгһөө таарамжатай ябадал гаргаһан ушар болоно. Капиталистическэ оронууд дэлхэйн социалистическэ системын оронуудай ажаһуужа, һалбаран хүгжэжэ байһан бодото баримтые хараадаа абаха баатай юм.

Социалистическэ, капиталистическэ гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха тухай хэлэхэдээ, бидэнэр ямаршье гүрэнүүд бэе бэеынгээ дотоодын хэрэгтэ хамааралсахагүй гэжэ тоолодог байнабди. Имагтал иимэ бодомжотой үндэһэ һуури дээрэ амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха арга боломжо олгогдоно.

Социальна ондо ондоо байгуулалтатай гүрэнүүдэй хоорондохи манай үе сагай харилсаанда бэе бэеэ ойлголсохо, түгшүүрилтэй байдалые ушаруулхагүйн тула бэе бэедээ аша туһатайгаар хэлсээ туйлаха, шэнэ дайн сэрэгые тохёолдуулхагүйн тула ехэшье, багашье арга боломжонуудые хэрэглэхэ талаар олон асуудалнууд байдаг, байхашье юм.

Гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһуухын тула үгээ ойлголсохо ябадалые гол ёһо гуримуудтай, манай социалистическэ байгуулалтын, манай соёл сурталай үндэһэн ёһо гуримуудтай холбожо болохогүй. Энэ талаар үгээ ойлголсохо, таарамжатайгаар хандаха тухай үгэ байха ёһогүй. Үндэһэн ёһо гуримуудаар, соёл сурталай асуудалнуудаар үгээ ойлголсохо болоо һаа, манай дайсадай хараа бодолдо орохо гэһэн удхатай. Энэ хадаа политикымнай шанар хубилһан, хүдэлмэришэн ангиин хэрэгтэ урбаһан ябадал болохо байна бшуу. Иимэ харгыда ороһон хүн социализмын хэрэгтэ урбаха замда ороһон болоно. Тиимэһээ тэрэ хатуу шангаар шүүмжэлэгдэхэ байна.

Бидэнэр үнэн сэхэ байһандаа хүсэтэйбди, социалистическэ энэ үнэн сэхээ, социализмын булюу һайниие бүхы дэлхэйн урда дээрэ үргэн харуулжа байнабди. Социалистическэ оронуудай арадууд капиталистическэ ооолонгоор тархяа эрьюулээд социализмһаа арсаха гэжэ бидэнэрэй айһанай хэрэггүй. Энээнһээ ондоогоор бодомжолоо һаа, социализмын хүсэндэ, хүдэлмэришэн ангиин, тэрэнэй зохёон байгуулхы хүсэ шадалда этигэхэгүй ябадал болоно.

Эб найрамдалай шухала асуудалнуудые шиидхэхэ хэрэгтэ шэглүүлэгдэһэн сэсэн мэргэн, таарамжатай зохид гадаадын политика Ленинэй ябуулһан тухай үсөөн бэшэ жэшээнүүд Совет гүрэнэй түүхэдэ мэдээжэ. Жэшээлэн хэлэхэдэ, Брестдэхи эблэрэлгын үедэ иимэ политика ябуулагдаһан юм. Владимир Ильич Ленин залуу Совет гүрэндэ социализмые амгалан тайбанаар байгуулха арга боломжо олгохын тула Германитай эбэй договор баталха зорилго табяа һэн.

Тиихэдэнь «Эб найрамдалшье, дайн сэрэгшье рэггүй!» гэһэн зүүнэй тала баримталагшадай зэбтэй лозунг гаргаһан Троцкийда эсэргүү хатуу шангаар тэмсэлые Ленин, парти ябуулһан байгаа. Троцкий иигэжэ Германиин империалистнуудта туһа хүргэһэн юм. Троцкиин аюултай политикые Совет орондо ...гүүгээр Германиин империализмын хэрэглэһэниинь мэдээжэ. Залуу социалистическэ гүрэн ехэ бэрхэшээлнүүдые дабажа гараа һэн. Политикада бодомжогүйгөөр хандаһан ябадалай үрэ дүн иимэ гэхэ...

Мүнөө байдал тад ондоо болонхой. Тиин гадаадын политикые ленинскэ ёһо гуримаар, таарамжатай зохидоор бэелүүлхэ гээшэ юуб гэжэ харуулхын талаар түүхын энэ жэшээ баримталнабди.

Зэргэ оршон ажаһууха тухай хэлэхэдээ социалистическэ оронууд, нэн түрүүн Советскэ Союз зүрхэнһөө хэлэнэгүй гэжэ амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха хэрэгтэ эсэргүүгээр үгэ хэлэдэг буржуазиин зарим ажал-ябуулагшад бидэниие хардана. Сэхэ зуурын хэрэг, тактическа бодолтойгоор амгалан ёһоор зэргэ оршон ажаһууха лозунг табина, юуб гэхэдэ үнэнтэ дээрээ марксизм-ленинизм социализмын илалтые хангахын тула дайн сэрэг хэрэгтэй гэһэн хараа бодолые баримталдаг юм гэхэ мэтээр тэдэ үгэ тараадаг байна.

Зүгөөр иигэжэ хэлэхэ болоо һаа, марксизм-ленинизмын гол удхыень хазагайруулһан ябадал болоно бшуу. Марксизм хадаа милитаризмда эсэргүү ...шэгүй шанга тэмсэл хододоо ябуулдаг, гүрэнүүд хоорондохи дайе хүдэлмэришэн ангиин илалта ...лаха ябадалай шухала зүйлынь гэжэ хэзээдэшье ...лодоггүй байгаа. Эзэрхэг түримхэй дайнда эсэргүү...гээр Ленинэй хүтэлбэри дороородой большевигууд эгээн эбсэшэгүй шанга тэмсэл хэлбэришэгүйгөөр ябуулдаг байгаа. Хүдэлмэришэнэй хүдэлөөнэй ...тэ ехэ ажал-ябуулагшад Август Бебель, Жан Жорес, Карл Либкнехт гэгшэдые мүн лэ һанаад үзэе. Тэдэнэр хадаа милитаризмда болон дайнда эсэргүүгээр тэмсэһэн эдэбхитэй тэмсэлшэд байгаа. ... оной империалистическэ дайнда эсэргүүгээр ... сусашагүй ажал-ябуулга хэһэнэйнгээ түлөө Жорес ами наһаяа үгэһэн байха юм.

Дайнда хүдэлмэришэн анги, ажалша тариаша бүхы ажалша арад зон шуһаа адхан тэмсэдэг, тиихэдэ дайнай үедэ капиталистнууд баяжадаг гэжэ бидэнэр, коммунистнууд, мэдэдэгбди. Зүгөөр тиигэбэшье коммунистнууд иигэжэ хэлэдэг: хэрбээ дэлхэйе шэнээр хубаахын түлөө дээрмэдэлгын дайнда капитализмын зүрилдөөнүүдэй хүргөө һаань, хүдэлмэришэн анги, арад зон миин хараад байжа шадахагүй... хэйн нэгэдэхи дайн дэлхэйе шэнээр хубаахын түлөө хэгдэһэн империалистическэ дайн байһан юм. Хүдэлмэришэн анги энэ дайе өөрынгөө аша туһада ...лэхэ, империалистическэ дайе граждан дайн болгожо, засагаа гартаа абаха, гүрэн түрэеэ байгуулха, тиигэжэ хүдэлмэришэн анги, ажалша арад зон түрын эзэд боложо, һүүлээрнь дай болюулха, эзэрхэг түримхэй дайнай оройдоо үүдхэгдэжэ шадагдахагүй болохын тула бүхы хэрэгээ ябуулха ёһотой гэжэ ленинизм һургадаг.

Дэлхэйн нэгэдэхи дайнай үедэ Ленинэй эдэ зааварилгануудые бодото хэрэг дээрэнь хэрэглэхэ тодо жэшээ большевистскэ партиин харуулһые бүхы дэлхэй мэдэхэ байна. Эгээл иимэһээ Совет засагай тоогдомсоорнь большевигүүд дай болюулха, эб найрамдал баталха гэһэн уряалтайгаар дай хэжэ байһан бүхы гүрэнүүдтэ хандаа һэн. Ондоо гүрэнүүдэй газар булимтаран абахын, дэлхэйе шэнээр хубаахын зорилгоор дэлхэйн хоёрдохи дайе империалистическэ гүрэнүүд мүн лэ үүдхэһэн байгаа. Гитлеровскэ Германиие, фашистска Италиие, милитаристска Японииие бута сохиһоной һүүлээр дэлхэй дээрэ ехэ хубилалтанууд болоо. Капиталистическэ системын Европа болон Азиин олохон оронууд мултаран һаржа, тэдэ оронуудта арадай демократиин болон ...лалта, социалистическэ байгуулалта тогтоогдоо.

Тиимэ болохолоороо, дайнуудые коммунистнууд үүдхэдэг бэшэ, харин империалистнууд үүдхэдэг гэжэ түүхын дүй дүршэл элирхэйлэн харуулна.

Амгалан тайбанаар зэргэ оршохо тухай хэлэхэдээ бараа, бидэнэр энээниие үнэн зүрхэнһөө хэлэнэбди, юуб гэхэдэ, амгалан ёһоор зэргэ оршон байха гээшэ Совет гүрэнэй гадаадын политикын хэлбэришэгүй үндэһэ һуури мүн болоно. Ямар нэгэн ороной ямар байгуулалта тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ хадаа тэрэнэй арад зоной дотоодын хэрэг болоно. Бидэнэр ондоо гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсахагүй гэһэн ёһо гурим наринаар сахидагбди.

Гүрэнүүдэй амгалан ёһоор зэргэ оршон байһые шаа Советскэ Союзай, мүн социалистическэ оронуудай хэлбэришэгүйгөөр ябуулдаг хараа бодолые баруун гүрэнүүдтэ мүнөө бүри һайнаар ойлгожо боложо байнхай. Советскэ правительствын үнгэрһэн хойшо эрид шангаар тэмсэдэг байһан иимэ шэнэ харилсаанууд—уласхоорондын шухала болоод байһан асуудалнуудаар хэлсээ хэхэ, гүрэнэй ажал-ябуулагшадай хоорондоо айлшалалга, алишье талада аша туһатай экономическа холбоо харилсаан, культура болон наукын талаар байгуулагдаһан харилсаанууд—зүүн болон баруун оронуудай хоорондо үргэдхэгдэжэ байна.

Уласхоорондын харилсаануудай һайжаржа эхилһэн ушар Советскэ Союзай болон социалистическэ оронуудай хүсэлэл оролдолгоор гол түлэб түйлагдаа гэжэ мүнөө бүхы хүнүүд харан ойлгожо байна.

Һүүлэй жэл хахадай турша соо гэхэ гү, али СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй мүнөө байһан состав хүдэлһэн үе соо Советскэ правительствын зүгһөө шухала иимэ дурадхалнууд—ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха тухай, атомгүй газар нютагуудые байгуулха тухай, Германитай эбэй договор баталха ашаар дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые усадхаха тухай, уласхоорондын эгээн шухала болоод байһан асуудалнуудые зүбшэн хэлсэхын тулада правительствонуудай толгойлогшонорой зүблөө зарлаха тухай, буу зэбсэг бүхы дээрэнь, хүсэдөөр хуряаха тухай дурадхалнууд оруулагдаһан байна.

Советскэ правительствын гаргаһан хүсэлэлнүүд долгоһоо уламжалан мэдээжэ һайн үрэ дүнгүүдые үгөөд байна. Жэшээнь, ядерна буу зэбсэг туршалгые болюулха тушаа хэлсээ баталха тухай зүбшэн хэлсэлгэ боложо байна. Зүгөөр эдэ хэлсээнүүд ...лагдаа, гэбэшье эдэ хэлсээнүүд дотор зарим туйлалта туйлагдаа. Эдэ хэлсээнүүд һалын ...жалтатайгаар дүүргэгдэһэй гэжэ найдаха байна. Дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэлнүүдые ... асуудал зүбшэн хэлсэхын тулада Женевэдэ ... хэрэгүүдэй министрнүүдэй зүблөөн зарлагдаһан байгаа. Энээниие таанад һанана ёһотойт. Энэ ...

(Үргэлжэлэлынь 3-дахи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлэл

...шэн хэлсэһэн асуудалнуудаа шиидхэжэ ...шьегүй һаа, талануудай баримталдаг хараа ...амые элирүүлэн мэдэхэ, дүтэлүүлхэ хэрэгтэ һай... нүлөөлөө, бүхы дээрээ һайн удхашанартай ...гаа.

Советскэ правительство баруунай ехэ гүрэнүүд—США, Англи болон Францитай холбоо барисаа... һайжаруулхын тулада хэдэ хэдэн хэмжээнүүдые ...һан байна. Энэ жэлдэ Холбоото Штадуудта нүхэд ...Н. Микоянай, Ф. Р. Козловой айлшалжа ошоһон ...ар, тиихэдэ һүүлээрнь Советскэ Союзда США-гэй ...е-президент Р. Никсонэй айлшаар ерэлгэ, Нью-...ркдо советскэ выставкэ, Москвада американска ...ставкэ эмхидхэлгэ—эдэ бүгэдэ советско-америка... харилсаануудые һайжаруулгада һайнаар нүлөө... «Хүйтэн дайнай» мүльһэн түрүүшынхеэ гантажа ...лээ.

...СССР-тэ Великобританиин премьер-министр Г. ...миллланай айлшаар ерэхэдэ тэрээнтэй хэгдэһэн ...рэлдөөн англо-советскэ харилсаануудые һайжа...лха, уласхоорондын бүхы байдал һайжаруулха ...рэгтэ мэдээжэ үүргэ дүүргэһэн байгаа.

СССР болон США-гэй хоорондохи харилсаануу... һайжаруулха, уласхоорондын түгшүүрилтэ бай...лые бүхы дээрэнь һулаируулха хэрэгтэ СССР-эй ...инистрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ США-гэй пре...дент хоёрой хоорондо айлшалалсаха тушаа үгэеэ ...гэлсоһон ушар онсо шухала удхашанартай алхам ...оо һэн.

Америкын Холбоото Штадуудта ошоод байхадаа ...езидент Дуайт Эйзенхауэртэй, тэрэшэлэн гүрэнэй ...ад ажал-ябуулагшадтай, Америкын эгээн элдэб ...ын тушаалтанай түлөөлэгшэдтэй, жиирэй хүнүүд... уулзаһан, хөөрэлдэһэн байнаб. Америкын арад ...ой диилэнхи олонхинь дай хэхэ дурагүй, манай ...нуудай хоорондохи харилсаануудые һайжаруул... хүсэнэ гэжэ эдэ хөөрэлдөөнүүд, уулзалгануудһаа ...а тобшолол хэһэн байнаб. Президент түрүүтэй ...ША-гэй элитэ ехэ олон ажал-ябуулагшад Амери... арад зоной иимэ һанал бодолые мэдэдэг, буу ...эг яаралтайгаар бүтээһэнһээ, «хүйтэн дайнай» ...эр тохёолдоһон байдалаар һанаагаа зободог, эб ...рамдал бэхижүүлхэ арга зам бэдэрэн олохые хү...эг байна.

Советскэ Союзай правительство, мүн бүхы совет ...д эб найрамдалые үнэн зүрхэнһөө хүсэнэ, СССР ...он Холбоото Штадуудай хоорондохи харилсаа...дые һайжаруулхые эрмэлзэнэ гэжэ бэеэрээ уулза... США-гэй элдэб янзын тушаалтанай түлөөлэгшэ..., тэрэшэлэн Америкын бүхы арадай ухаан бодол... ойлгуулха гэжэ бидэнэр өөһэдынгөө зүгһөө орол...он байнабди. Энэ хадаа зарим тэды шэпээнээр ...үүлэгдээ: Советскэ Союзай баримталдаг хараа ...амые Америкын Холбоото Штадуудта мүнөө ...жэ һайнаар ойлгодог болоо.

Президент Эйзенхауэртэй оло дахин уулзахадаа, ...нэр уласхоорондын хэдэ хэдэн горьтой асуудал...даар, жэшээнь, бүгэдэниитын буу зэбсэг бүхы ...рэнь хуряаха тухай, Германитай баталха эбэй ...овор тухай асуудалнуудаар, Берлинэй асуудал ...он бусад асуудалнуудаар, тэрэшэлэн советско-...риканска харилсаануудые хүгжөөхэ тухай асуу...аар һанамжаяа халан абалсаһан байнабди. Һа...жаяа халан абалсалгын дүнгүүд хамтын совет-...-американска коммюнике дотор хэлэгдэнхэй. ...эндэ имагтал иигэжэ нэмээхэ байнаб. Манай ...рондо болоһон хөөрэлдөөнүүд ехэ аша туһатай ...гаа, манай һанахада. бэе бэеэ зарим тэды ойл...охо, тохёолдоод байһан бүхы байдалые сэгнэ... тодорхой шухала зарим асуудалнуудта хан..., СССР болон США-гэй хоорондохи харилсаа...дые һайжаруулха шухала байһые мэдэрхэ талаар ...аа бодолоо дүтэлүүлхэ хэрэгтэ һайнаар нүлөө... Энэ хадаа бүгэдэниитын эб найрамдал бэхи...лхэ хэрэгтэ оруулагдаһан горьтойхон хубита мүн, ...нэр энээндэ ехэ анхаралтайгаар ханданабди.

Франциин Республикын президент генерал де Голль... минии уулзаха тухай хэлсээн һаяхан туйлагдаа. ...эниие таанад мэдэнэт. Энэ уулзалга хадаа СССР ...он Франциин хоорондохи харилсаануудые һайжа...лхада, бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ ...тэ аша туһатай байха гэжэ һананабди.

Францитай манай тогтооһон харилсаанууд бүхы ...ээ яһала гэмгүй, зүгөөр манайда эсэргүү сэрэгэй ...элэлнүүдтэ Франциин хабаададаг ушар тэрэнэй ...тикада зарим тэды нүлөө үзүүлнэ.

Манай гүрэнүүдэй баримталдаг хараа бодолнууд ...ото дээрээ хаанашье зүришэлдэдэггүй, зүгөөр дэл... хоёр дайнуудта бидэнэрэй нэгэ нэгэдэлдэ бай... ушарые миин тушаан болоһон хэрэг гэжэ тооло... аргагүй. Манай оронуудай хараа шугамуудта ...м асуудалаар мүнөөнэй байдалые ондо ондоогоор ...охо ябадал эли боло гарадаг. Гэбэшье, энэ ил...хадаа гол шухала бэшэ, харин усадхагдамаар ... болоно. Совет хүнүүд Франциин арадтай эбтэй ...игээр, хани барисаатайгаар ажаһуухые хүсэнэ, ...нэр Франциин һалбаран мандахые, алдаршахые ...нэ. Хэрбээ холуур хаража хэлэхэ болоо һаа, ма... ороной болон Франциин Республикын хоорондо ..., хани ёһоной харилсаа байгуулха хэрэгтэ горь...һаад тойбо татамаар бэрхэшээлнүүд үгы гэжэ ...наб.

...дер-Нейссе дээгүүр гарадаг хилын хубилгагдаша... тухай президент де Голль, премьер-министр Деб...эгшын хэлэһэн бодото үгэнүүдые бидэнэр үндэ...сэгнэнэбди гэжэ СССР-эй Верховно Соведэй ...уна дээрэһээ мэдүүлхэ байнаб. Европодохи эб ...рамдал бэхижүүлгэдэ энээнэй туһа хүргэхэ бай...инь дамжаггүй.

Алжирта табан жэл соо боложо байһан дайн ту... эб найрамдалда дуратай бүхы дэлхэйн арадууд ... совет хүнүүдэй һанаагаа зобожо байһаниинь ... Алжирта бүгэдэ арадай голосовани хэһэнэй ...р өөрыгөө тодорхойлолгын үндэһэ һуури дээрэ ...рай асуудалые шиидхэхэ тухай президент де ...ин һаяхан оруулһан дурадхалнууд Алжирай ...ал гуримшуулха хэрэгтэ шухала үүргэ дүүргэ... болохо байна. Хэрбээ эдэ үгэнүүд дэмы хооһоор ...рогүй һаа, бодото алхамуудаар батадхагдаа ... тиихэдээ эдэ алхамуудынь эрхэ сүлөөтэйгөөр, ...даангяар Алжирай арад зоной хүгжэхэ эрхые ...даа абаһан, тэрэшэлэн хоёр талануудай аша ... тааралдуулха ябадал хангаһан байгаа һаа, ... үүргэеэ дүүргэхэ байна.

...нци болон Алжирай хоорондо үни заяанай бай...даһан нягта холбоо харилсаан бии юм гэжэ ...э. Хэрбээ саашадаа энэ харилсаа холбоон шэ...шье таладаа таарамаар үндэһэ һуури дээрэ ...гдоод байбал, энэ райондо эб найрамдал бай... хэрэгтэ һайнаар нүлөөлдэг болохо бшуу. Ара... дура зориг хараадаа абангүйгөөр, хүсэ гар...ай ашаар иимэ асуудалнуудые шиидхэхэ гэһэн ...энүүдэй ямаршье урагшагүй байһые үнгэрһэн жэлнүүд харуулаа. Хэрбээ Алжирай асуудалай талаар Францида иимэ хараа бодолой диилэд байгаа һаань, бидэнэр баярлаха байнабди. Советскэ Союз колониализмда эсэргүү, өөһэдынгөө бэеэ даанхай байдалай, национальна эрхэ сүлөөтэй байхын түлөө тэмсэдэг арадуудые дэмжэдэг байһанаа далдалдаггүй байгаа, мүнөөшье нюунагүй. Алжирай асуудалай эбэй ёһоор гуримшуулагдаад байбал, Франциин уласхоорондын нэрэ хүндын болон агууехэ гүрэн бологшо тэрэнэй үүргын дээшэлэлгэдэ һайн туһа нэмэри болохо байһаниинь элитэ.

Шиидхэгдээгүй асуудалнуудые гуримшуулга—уласхоорондын байдал саашадань һайжаруулха арга зам мүн

Нүхэд депутадууд! Уласхоорондын байдал бүхы дээрэнь зарим тэды һайжаруулжа, «хүйтэн дайнһаа» уламжалан, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта бии болоһон али олон бэрхэшээлнүүдые үгы хэхэ тодорхой хэмжээнүүд тушаа хэлсээнүүдые ябуулха арга зам нээжэ шадаһан байнабди. Мүнөө бидэнэр иимэ хэлсээнүүдые хэхэ үедөө орообди.

Эдэ бүгэдэ хадаа уласхоорондын харилсаануудай гэхэ гү, али СССР болон США-гэй хоорондохи харилсаануудай бэрхэшээлнүүд усадхагдаа гэһэн удхатай бэшэ. Олон жэлэй турша соо бии болоһон бэрхэшээлнүүдые гансата усадхахын аргагүй байһаниинь мэдээжэ. Иимэ һонин юумэ байдаггүй. «Хүйтэн дай» ёһотоор лэ зайсуулхын тулада, гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудые нилээдгүй һайжаруулхын тулада үшөө горьтойхон юумэ хэхэ хэрэгтэй.

Гэбэшье, уласхоорондын байдалай уларил харуулдаг барометрын стрелкэ манай һанаһаар хурдан түргэнөөр бэшэшье һаа, «шуурга саһан», «хура бороо» гэһэн тэмдэгһээ «сэлмэг» гэһэн тэмдэг тээшэ элитээр ябажа байна.

Жэлэй дүрбэн сагай хубилжа байдагтал уласхоорондын байдалай уларил өөрөө зүндөө хубилжа байдаггүй гэжэ огто мартажа болохогүй. Гүрэнүүдэй хоорондохи харилсаануудта сэлмэг ба тогтууритай уларил туйлахын тулада бүхы правительствонуудай, түбхын түрүүндэ эб найрамдалай аша туһада өөһэдынгөө правительствонуудые баадхаха уялгатай арадуудай зүгһөө эб найрамдал хамгаалха тушаа саг үргэлжэ эдэбхитэй ажал-ябуулга эрхилхэ шухала. Арадууд хадаа уласхоорондын түгшүүрилтэ байдал һулаируулхые, газар дэлхэй дээрэ эб найрамдал бэхижүүлхые үнэн зүрхэнһөө эрмэлзэнэ. Тиимэһээ тэдэнэр эб найрамдалда дуратай хараа шугам ябуулха зорилгоор өөһэдынгөө правительствонуудта баадхахын тулада уласхоорондын байдал мүнөө үедэ ямар байнаб гэжэ тэдэнэр һайнаар мэдэхэ ёһотой.

Энэ бодото дээрээ ямар удхатай гээшэб? Энэ хадаа нэн түрүүн буу зэбсэг хуряаха тухай асуудал шиидхэлгэ, буу зэбсэг яаралтайгаар бүтээн гаргалгые болюулха хэрэг мүн болоно. Хэрбээ бидэнэр бата бэхи эб найрамдал хангаха гэжэ оролдоо һаа, дэлхэйн хоёрдохи дайнай үлэгдэл болохо, тэрэнэй һүүлээрхи үеын «хүйтэн дайнай» үлэгдэл болохо уласхоорондын харилсаануудтахи орёо зангилаануудые саашадань энэ хэбээрнь орхихо ёһогүйбди. Эдэ зангилаануудые тайлаха хэрэгтэй.

Эндэ үнинэй шухала болоод байһан зорилгые шиидхэлгэ—Германитай эбэй договор баталха асуудалые хараадаа абаха шухала. Германи тухай асуудалаар гитлеровскэ Германида эсэргүү нэгэдэлдэ ородог байһан гүрэнүүдэй хоорондо мүнөө бии байгаа горьтойхон зүрилдөөнүүд, Баруун Германида милитаризмын һэргэн бодолго, үһөө мэеэгээ абаха һанаашалга, Германиин хоёр гүрэнүүдэй хоорондохи түгшүүрилтэй байһан харилсаанууд — эдэ бүгэдэ Европодохи байдалые тогтууригүй, аюултай хойшолонгуудтай болгоно. Эдэ бүхы асуудалнууд мүнөө бодото дээрээ байһан Германиин хоёр гүрэнүүдтэй эбэй договор баталһанай ашаар нилээдгүй шиидхэгдэхэ байгаа, тиигэжэ Берлинэйшье асуудал шиидхэгдэхэ һэн.

Германиин асуудалаар Советскэ правительствын баримталдаг хараа шугам нэгэнтэ бэшэ найруулан хэлэгдэһэн байгаа, энээн тушаа минии дэлгэрэнгыгээр хэлэһэнэй хэрэггүй ха. Манай баримталдаг хараа шугамые президент Эйзенхауэртэй уулзаха үедөө би хөөрэжэ үгэһэн байгааб, тиихэдэ, хэнэйшье мэдэһээр, Германиин асуудалаар хэлсээгээ дахин һэргээхэ дуратай байһан тухай хэлсээн туйлагдаа һэн.

Европодохи байдал бүхы дээрээ үшөөл бага бэшээр һанаа зобоодог байһаар гэжэ хэлэнгүй гарахын аргагүй. Энэ районд хоёр талануудай бэе бэедээ дүтэ байдаг горьтойхон зэбсэгтэ хүсэнүүд сугларанхай. Баруун Европодо хариин гүрэнүүдэй агаарай сэрэгэй болон уһан сэрэгэй олохон базанууд байрланхай; энээнһээ гадна, мүнөө тэндэ үшөө ракетно-ядерна базанууд байгуулагдана. Дэлхэйн олониитын буруушаалгые хараадаа абангүй, эб найрамдал хангаха хэрэгэй аша туһые харалсангүйгөөр Баруун Германиин арми ядерна болон ракетнэ буу зэбсэгээр зэбсэгжүүлэгдэнэ. Тиимэһээ шэнэ дайнай аюулые минуташье соо мартажа огто болохогүй.

Европодохи байдалые хайшан гээд һулаируулха, энэ райондо ажаһуудаг бүхы арадуудай аюулгүй байдал хайшан гээд хангаха тухай бидэ хэдэн дахин дурадхалнуудые оруулһан байнабди. Бидэнэр энэ асуудалаар холын хараата алхам хэхээр бэлэмбди, ухаансараар хэгдэһэн зарим тэды ямаршье хэмжээнүүдые абахаар бэлэмбди. Европодохи байдалай имагтал һайжархые, ажал хэрэгэй урагшаа ябахые хүсэнэбди, Европодохи зангилаагай бусайлданхай зандаа байхые бидэнэр огто хүсэнэгүйбди.

Дүтын болон Дунда зүүн зүгтэхи байдал орёо шанга, бүмбэрсэг дэлхэйн аюултай районуудай нэгэн байһаар. Зүгөөр һаяын жэлнүүдэйхидэ адляар энэ районой оронуудай дотоодын хэрэгүүдтэ империалистическэ гүрэнүүдэй сэхэ дайгаар хамааралсаха ябадал мүнөө үзэгдэнэгүй, зүгөөр эндэхи байдал үшөөл һайжараадүй байһаар.

Зарим гүрэнүүдэй газарай урданайхидаал адляар, заримдаа бүришье ехээр хариин гүрэнүүдэй зүгһөө ондоо гүрэнүүдтэ эсэргүүгээр дайнда бэлэдхэхэ плацдарм болгогдон хэрэглэгдэһэнһээ эндэхи байдал огто һайжарнагүй гэжэ сэхэ хэлэхэ хэрэгтэй.

Хариин гүрэнүүдэй сэрэгэй базануудые байгуулхын тулада өөрынгөө газар үгэдэг, ээрэхэг түримхэй бүлэглэлнүүдтэ хабаададаг оронууд бүгэдэниитын эб найрамдал бэхижүүлхэ хэрэгтэ айхабтар ехэ хохидол ушаруулдаг байһан тухайнь би хэды дахин хэлэһэн байнаб. Мүнөөдэр энэ асуудал тухай дахин хэлэхэ хүсэлэнтэйб.

Үнэхөөрөөшье, Советскэ Союзда эсэргүүгээр тодхогдоһон хариин гүрэнүүдэй ракетно-ядерна базануудые байгуулхынь тулада өөрынгөө газар үгэхэ ябадалые политикынгаа гол ёһо гурим болгоһон шахуу гүрэн эб найрамдалда туһална гэжэ яажа хэлэлтэй гээшэб? Манай урда зүгэй хүршэ болохо Турци гэжэ орон НАТО-дашье, СЕНТО-дэшье хабаадалсадаг. Гансал СЕАТО-да үшөө ороодүйхэн байна гээшэ. Холо газарта оршодог дээрэһээнь энээндэ ороодүй байна ха. Хэрбээ тэдээндэ туһаламжа гэжэ нэрэтэй юумые һарбайгаад байгаа һаань, тэдэнэр холо газар гээшые мэдэхэеэ болёод байха бшуу. Зүгөөр «туһаламжа» һарбайлга—энэ хадаа үшөөл туһаламжа бэшэ гээшэ. Хэрбээ ямар нэгэн хэмжээтэй мүнгэ зөөри үгэхөөр Турциин зонхилхы бүлэг хүнүүдые найдуулаа һаа, тэдэнэр баяртайгаар СЕАТО-да, ямаршье «АТО-да» эрхэ бэшэ орохо һэн. **(Зал соо энеэлдээн болоно).**

Сэрэгэй бүлэглэлнүүдтэ Турциин хабаадаһанай гол үрэ дүн ямар бэ? Турциин газар ёһотойл, сэрэгэй талмай болонхой, тэндэ мүнөө хариин гүрэнүүдэй үшөө ядерна һомотой ракетэнүүд тодхогдохо юм. Энэ хадаа нэн түрүүн өөрынь, Турциин аюулгүй байдал муудхаана гэжэ хэлэһэнэйшье хэрэггүй гээшэ ха.

Бидэнэр Турциин ябуулдаг гадаадын-политическэ иимэ хараа шугамай ямар ехэ аюултай байһан тухай нэгэнтэ бэшэ хэлэһэн, манай гүрэнүүдэй хоорондо һайн хүршэ ёһоной харилсаа байгуулхын аша туһада тодорхой дурадхалнуудые нэгэтэ бэшэ оруулһан байнабди. Турциин политикые элитэ ехэ ажал-ябуулагша Кемаль Ататюрк гэгшын тодорхойлдог байһан үнишье бэшэ үнгэрһэн сагайхида адляар хани ёһоной болон харилсан ажаллалгын үндэһэ һуури дээрэ манай харилсаанууд тогтоогдоһой гэжэ бидэнэр үнэн зүрхэнһөө хүсэнэбди.

Урда талымнай баһа нэгэ хүршэ—Ирантай манай харилсаанай ямар байһан тухай хэлэхэ болоо һаа, энэ харилсаамнай тиимэ һайн бэшэ юм. Ирантай һайн, хани ёһоной харилсаа тогтоохын тулада Советскэ правительство һүүлэй жэлнүүдтэ хэдэн ехэ хэмжээнүүдые абаа. Гэбэшье Иранай хүтэлбэрилэгшэд өөрынгөө ороной национальна аша туһые хараадаа абангүй, СЕНТО гэжэ сэрэгэй бүлэглэлэй шатаар, тэрэнэй газаа тээгүүршье, Советскэ Союзда эсэргүүгээр шэглүүлэгдэһэн сэрэгэй уялгануудые бэедээ даажа абаһан байна бшуу.

Тиихэдэ, Багдадска хэлсээн гэжэ урда тээнь нэрлэгдэдэг байһан энэ бүлэглэлэй нэрэ тухай хэлэхээр байна. Ээрэхэг түримхэй хүсэнүүдэй бури һаяшагай урагшагүйдэн абиртаһые хараадаа абан, энэ бүлэглэлые «Центральна договорой организацинууд», харин хуряангыгаар—СЕНТО гэжэ мүнөө нэрлэдэг болоо. Энэнь ехээр һонюушархамаар байна. «Үлүү хаража, булуу химэлхэ» гэһэн аргагүй зохид хошон үгэнүүд бии юм. Багдадска хэлсээн буруу һүрэһэн байгаа. Энээниие зоригжуулан үүдхэгшэд, өөрынгөө бүлэглэлые Анкарска гү, али Тегеранска гэжэ мүнөө нэрлэхэһээ зүрхэсөөд, СЕНТО гэһэн тусхай бэшэ нэрэ һанаһан байна бшуу.

Теэд, тэдэниие ойлгожо ядахаар бэшэ байна! Тус бүлэглэлэймнай нэрэнь ядахын сагта бүтэн үлэхэ гэжэ тэдэнэр ехээр этигэдэг байна. **(Зал соо энеэлдээн болоно).**

Эб найрамдал бэхижүүлхэ, советско-иранска харилсаануудые һайжаруулха хэрэгтэ иимэ политика тааралдахагүй байна гэжэ сэхэ мэдүүлхэ хэрэгтэй. Иранай саашадаа ямар политика ябуулха байһыень энэ ороной политикые тодорхойлогшодой бодото хэрэгүүд дээрэһээ мэдэжэ абаха хэрэгтэй.

Харин дэлхэйн энэ районд охи шахардуу шанга байдал һулаируулха, эб найрамдалда дуратай хүршэ оронуудтаяа харилсаагаа һайжаруулха хэрэгтэ өөһэдынгөө туһа нэмэри оруулха бүхы бодото арга боломжо Турци болон Иранда бии гээшэ.

Хитадай Арадай Республикада США-гэй, бусад зарим баруун оронуудай хандалга тухай асуудал мүнөө үедэ бүхы оронуудай олониитын һанаа сэдьхэл горьтойхоноор зобоодог байна. Арадай Хитад—650 миллион хүн зонтой, уласхоорондын ажабайдалда угаа ехэ үүргэ дүүргэдэг агууехэ орон юм, харин баруун гүрэнүүдэй зонхилхы хүнүүд Хитадые хоёрдохи зэргын гүрэн болгохые хүсэдэг байна. Ганса бэшэ, харин хоёр Хитад орон бии юм гэжэ һанамжа гаргаха һэдэлгэнүүд баруун оронуудта үшөөл гаргагдаһаар. Гэбэшье, имагтал гансахан Хитад орон бии, Хитадай Арадай Республикын ниислэл Пекиндэ юм гэжэ һургуулиин үхибүүн бүхэн мэдэхэл. Тайвань гэжэ нэрэтэй Хитад орон тухай хэншье, хэзээдэшье дуулаагүй байха, Хитадай ниислэл Тайбэдэ хэзээдэшье байгаагүй, байхашьегүй.

Гадна, США-гэй, тэрэнэй союзнигуудай баримталдаг хараа бодолһоо боложо, Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Хитадай Арадай Республикын түлөөлэгдэхэ эрхэ мүнөө хүрэтэр һэргээгдээгүй байһаар, теэд энэнь үнэн зүб бодолдо тааралдахагүй байна. Хитад хадаа Нэгэдэмэл Нацануудай Организациие байгуулагшадай нэгэниинь, Аюулгүйн Соведэй саг үргэлжын табан гэшүүдэй нэгэниинь юм. Мүнөө Нэгэдэмэл Нацануудай Организацидахи тэрэнэй һууриие Хитадтахи агууехэ революциин илахада, хитад арадай дура хүсэлөөр Хитадые түлөөлхэ эрхэеэ хаһагдаһан этэгээдүүд эзэлжэ байна. Эдэ хүнүүд хариин орондо гараад, үдэрөө хүлеэжэ байһан Керенскиин Советскэ Союзай арадуудай, Советскэ правительствын зүгһөө үгэ хэлэжэ шадахагүй байһан шэнги, Хитадай, хитад арадай зүгһөө саашадаа үгэ хэлэхэ эрхэгүй болоо.

Арбан жэлэй саада тээ арадай революциин илахада Хитадтахи хуушанай үер үмхи засаг түрэ унагаагдажа, Чан Кай-шиин правительство намнагдаһан байгаа, Хитадай Арадай Республика байгуулагдаа гэжэ мэдээжэ бшуу. Хитадай Арадай Республикын правительство орон дотороо угаа ехэ хүндэтэй, этигэл найдабаритай болонхой. Хитадай олон зуун жэлэй бүхы түүхэ дотор иимэ хүндэтэй, найдабаритай нэгэшье правительство урда тээнь оройдоошье байгаагүй юм. Хитадай Арадай Республикатай, тэрэнэй правительствотай Советскэ Союз эгээн һайн хани харилсаатай. Мүнөө Хитадай Арадай Республикын арбан нэгэдэхи жэлээ оршожо байхада, тэндэ угаа ехэ политическэ, социально-экономическа хубилалтануудай хэгдэһэнһээ уламжалан, экономико болон соёл культурые хүгжөөлгэдэ элитэ ехэ амжалтануудай туйлагдаад байхада, «хоёр Хитад орон» бии юм гэһэн уймар тэнэг һанал бодолые баримталагшад илангаяа энеэдэһэ хүрэмөөр харагдадаг байна.

Элитэ баримтануудые, мүн түүхын хүгжэлтые хэрэгсээнгүйгөөр Холбоото Штадууд унагаагдаһан чанкайшистска засаг түрын үлэгдэлнүүдые дэмжэһээр. Тайвань дээрэ чанкайшистнуудай шэбээлэн үлэлгэдэнь Холбоото Штадууд туһалһан байгаа, тиигээд өөһэдынгөө буу зэбсэгэй хүсөөр тэдэниие хамгаална. Тиигэжэ, революционно-сүлөөрэлгын тэмсэлэй орон дотор түгэсхэгдэжэ, Хитадай газар дээрэ тогтоһон гүрэнэй байгуулалтын Тайвань дээрэ, Хитадай бусад зарим газар нютагуудта дэлгэрэлгэдэ һаад ушаруулха һэдэлгэ хэгдэнэ.

Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалга, географиие «хубилган заһабарилха», мүн «хоёр Хитад орон» бии юм гэһэн һанамжа зорюута гаргаха һэдэлгэнүүд «хүйтэн дай» зайсуулхые арадуудай эрмэлзэжэ байһанда тааралдахагүйһөө гадна, Алас Дурна зүгтэхи байдалые шахардуу шанга болгоно.

США-да ошоод байха үедэмни болоһон хөөрэлдөөнүүдэй үедэ Хитад тухай асуудал хэлсэгдэһэн байха юм. Тайванай асуудал гэдэгээр, мүн ООН-до Хитадай эрхые һэргээхэ тухай асуудалаар Советскэ правительствын хараа бодолые би тиихэдэ найруулан хэлэһэн байгааб. Гэхэ зуура, энээнэй һүүлээр уданшьегүй, гүрэнэй секретарь г-н Гертер, тэрэнэй орлогшо г-н Диллон үгэнүүдые хэлэхэдээ, СССР Хитад хоёрой хоорондохи харилсаанай шэнжые зорюута хазагайруулха, дотоодын болон гадаадын политикын асуудалнуудые шиидхэлгээр Хитадай Арадай Республикын бүрин эрхэтэй байһанда һэжэг түрүүлхэ һэдэлгэ гарган, Советскэ Союзда эсэргүүгээр ухаан сэдьхэлэй добтолгошуу ябуулга хэжэ эхилһэн байгаа.

Америкынхеэр энэ ушар ямар шэнгеэр һанагдаха байгааб, би мэдэнэгүйб, зүгөөр ородойхёор болоо һаа, иимэ һэдэлгэнүүдые тон лэ ахирхан бодол гэжэ нэрлэжэ болохоор байна. **(Зал соо энеэлдээн болоно).** Үнэндөө Арадай Хитад—агууехэ, түгэлдэр эрхэтэй гүрэн болоно, тэрэнэй правительство дотоодын болон гадаадын бэеэ даанхай политика бэелүүлнэ гэжэ хэндэшье элитэ ха юм. Гүрэнэй департаментын түлөөлэгшэдэй хэлэһэн энэ һанал бодолые американецууд өөһэдөө тон зүб наада баридаг байна. Жэшээлхэдэ, иимэ мэдүүлгэнүүд уласхоорондын харилсаа холбоо һайжаруулха хэрэгтэ имагтал хоро хүргэжэ болохо. Советскэ Союз Хитадай Арадай Республика хоёрой хоорондохи харилсаан тушаа США-гэй гүрэнэй ажал-ябуулагшадай зүгһөө иимэ хуулита тайлбаринуудые олоной үмэнэ хэхэ гээшэ тааруугүй ябадал болохо байна. Советскэ Союз болон Арадай Хитад тухай үгэ хэлэхэдээ, иимэрхүү арга хэрэглэлгэһээ ямар нэгэн үрэ гарахагүй гэжэ господинууд Гертер болон Диллон мэдэхэ ёһотой байгаа гээд Америкын мэдээжэ зохёолшо Уолтер Липпман тон зүбөөр онсолон тэмдэглэһэн байна.

Асуудалай гол удха тухай хэлэхэ болоо һаа, иимэ юумэ һануулжа болохо байна. Японой бута сохигдоһоной һүүлээр Тайвань арал (тэрэниие Формоза гэжэ нэрлэбэл дээрэ гэжэ американецууд тоолодог) Хитадта бусаажа үгтэһэн байгаа. Тайванай Хитадта хамаатай байһан тухай США-гэй наһа бараһан президент Рузвельтын гар табигдаһан Каирска деклараци соо, урда тээнь президент байһан Трумэнэй гар табигдаһан Потсдамска деклараци соо, тэрэшэлэн Японой диилдэһэнээ мэдэрһэн тухай Акт соо бэшэгдэнхэй. Тайвань Хитадта бусаагдаа, тиимэ болохолоороо, энэ асуудал эсэслэн шиидхэгдээ гэжэ США-гэй правительство урда тээнь мэдэрдэг байһан юм. Тайвань Хитадта бусаагдаа, энэ арал дээрэ Хитадай правительствын өөрынгөө засагай эрхэ бэелүүлхыень США болон бусад союзна гүрэнүүд зүбшөөгөө гэжэ 1950 ондо США-гэй президент байхадаа Г. Трумэн мэдүүлһэн юм.

Тиимэ болохолоороо, Тайванай асуудал гэдэг хитадуудай өөһэдынь хоорондын харилсаанай асуудал, имагтал Хитадай дотоодын хэрэг болоно бшуу. Хитадай дотоодын хэрэгүүдтэ хамааралсалгын гараагүй һаа, чанкайшистска засаг түрын үлэгдэлнүүдые Америкын Холбоото Штадуудай сэрэгэй хүсөөр дэмжэн хамгаалһанһаа уламжалан, Тайвань дээрэ хэсүү бэрхэ байдалай зорюута тохёолдуулагдаагүй һаа, уласхоорондын ямаршье түгшүүрил гарахагүй байгаа.

Тайвань, мүн бусад аралнууд гол Хитадтаяа нэгэдүүлэгдэхэ гэжэ бидэнэр этигэнэбди. Энэ талаар ямар нэгэн заналта хэлгэһээ гү, али заналта хэхэ янза гаргалгаһаа ямаршье үрэ туйлагдахагүй. Национальна хүсэл эрмэлзэлгээ бэелүүлхые оролдожо байһан бишыханшье оронииe олонхи ушарта заналтанууд сухарюулдаггүй. Тиихэдэ, Хитадай Арадай Республика шэнги, иимэ ехэ орондо хэгдэһэн заналтаһаа оройдоошье үрэ гарахагүй гэжэ хараадаа абаха хэрэгтэй.

Хитадай ябуулгануудай түлөө СССР харюусалгатай гэһэн хэбэртэйгээр шашалдаа гаргагшад Хитадай Арадай Республикада хэнэйшье зүгһөө харгалзалга хэрэгтэй бэшэ гэжэ мэдэбэлнь таарамжатай байгаа. Арадай правительство бэеэ даанхай политика бэелүүлжэ, өөрынгөө арадые, Хитадай Арадай Республикые эрхимээр түлөөлдэг юм.

Хитадай Арадай Республикын союзнигынь болодог Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо һаа, энээнэй түлөө харюусалгые бидэнэр бэедээ даажа абахые зүбшөөхэ байнабди. Хитадта хамаатай аад, зүгөөр хариин сэрэгүүдээр эзэмдэгдээд байһан Тайвань болон бусад аралнуудые Хитадай гүрэндэ тэхэрюулхые хитад арадай, КНР-эй правительствын эрмэлзэдэг байһаниинь Советскэ Союзда яһала ойлгосотой юм. Энэ асуудалаар юридическэ болон моральна эрхэнүүдтэй Хитадай Арадай Республикын правительствые бидэнэр хүсэдөөр дэмжэнэбди, тус асуудалай шиидхэгдэтэр тэрэниие дэмжэхэбди. **(Үни удаан үргэлжэлһэн альга ташалган болоно).**

Алас Дурна зүгтэхи бусад асуудалнуудай дундаһаа Корей тухай асуудалда анхарал хандуулмаар. Энэ орон хоёр хуби боложо таһаранхай. Корейн хахад арал дээрэхи мүнөөнэй оршон байдал ямар бэ гэхэдэ, мүнөө үедэ сэрэгэй зүрилдөөн тэндэ гараадхихаар бэшэ байна гээшэ ха. Харин, үбгэн зүнтэг болоһон Ли Сын Манай дай һүжэрөөхэ тухай номнол хэхые һэдэбэшье, Корейн Арадай-Демократическа Республика эдэ заналтануудтань намдуу түбшэнөөр хандадаг, социализм найдамтайгаар байгуулдаг юм. КНДР-эй экономическашье, политическэшье байдал мүнөө яһала һайн. Энэ орон дайнай тохёолдуулһан хохидолнуудые амжалтатайгаар зайсуулан, үдэр ерэхэ тудам бэхижэжэ байна.

Урда Корей тад ондоо байдалтай. Тэндэхи экономико, илангаяа хүдөө ажахы доройтожол байһаар. Урда Корей хооһорон үгырэнхэй, албатадни Хойто Корейдэхи аха дүүнэртээ эсэргүү дай эхилхые оройдооshье жүрөөдэнэгүй гэжэ Ли Сын Ман өөрөөшье мэдэрэнгүй байжа шадахаяа болиһон байна. Тэрээнһээ гадна, КНДР-тэ эсэргүү дайн байлдаа һүжэрөөгөө һаамни. тэрээнһээ уламжалан тон түргэнөөр ехэ дайн боложо магад гэжэ Ли Сын Ман ойлгодог гээшэ ха. Тиихэдэ, Ли Сын Ман иимэ ушарые һайн мэдэнэ: Урда Корейн союзнигуудтай байгаашье һаа, КНДР-тэ мүн лэ союзнигууд бии. **(Альга ташалган болоно).**

Урда Корейн политикые тодорхойлдог гол хүсэн тухай хэлэхэ болоо һаа, Америкын Холбоото Штадууд сэрэгэй тулалдаа тэндэ һүжэрөөхые оролдоногүй гэжэ бидэнэртэ һанагдахаар байна. Соёл сурталай асуудалнуудые дай хэжэ гү, али ямар нэгэн ондоо амгалан бэшэ аргаар шиидхэхые хүсэгшэдтэ тааруугүйгөөр дэлхэйн бүмбэрсэгэй энэ булангахи хүсэнүүдэй тэнсүүри мүнөө хубилһан байна бшуу.

(Үргэлжэлэлынь 4-дэхи нюурта)

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси

Нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэлэй үргэлжэлэл

Тиимэ болохолоороо, Корейн асуудалые эсэслэн шиидхэлгэдэ удаа дараалуулан бэлэдхэхэ таарамжатай эрхэ байдал бии боложо байна. Энэ хэрэгые Урда Корейнээ харин сэрэгүүдые гаргаха ябадалhaa эхилхэ хэрэгтэй. Хэрбээ Корейдэ харин сэрэгүүдэй үгы болоод байгаа hаа, тэрэнэй хэрэгүүдтэ газаа тээhээнь хамааралсаагүй hаа, ороной Хойто болон Урда талануудай улам ойртолсохо тухай корейгүүд өөhэдөө түргэнөөр үгээ ойлголсохо hэн. Тэрээнhээ уламжалан амгалан, демократическа ёhоор Корейе нэгэдүүлхэдэ таарамжатай эрхэ байдал бии болохо байгаа.

Лаостохи байдал тухай асуудал hүүлэй үедэ таарамжагүй боложо байнхай. Энэ асуудал хайшан гээд гарааб? Зүүн-Урда Азидахи эб найрамдал бэхижүүлхые бэшэ, харин СЕАТО гэжэ зээрхэг түримхэй бүлэглэлые түргэдхэхэ тухай үлэмжэ ехэ оролдолго гаргадаг, бүгэдэндэ мэдээжэ болоhон этгээдүүд 1954 ондо Женевэдэ болоhон зүблөөнэй шиидхэбэрээр байгуулагдаhан, Лаостохи уласхоорондын комиссиин худэлмэриие түрүүшээр зогсоолгоhон байна. Тэрэнэйгээ hүүлээр эдэ этгээдүүд Лаостохи байдалые шахардуу болгожо, Женевэдэхи хэлсээнүүдые сэхээр эбдэн, Патет-Лаогой урдын хүсэнүүдтэ хабаадагшадые мүрдэжэ хэhээжэ ороhон, буу зэбсэг зэрэглэлгэдэг болhон байна. Лаостохи сэрэгэй ябуулганууд үедэ вэзоудуудhaа ехэ бэшэ сэрэгүүдэй урдаhаа хаража тулалдадаг байhан болобошье, бүхы дэлхэй дээрэ хэмhээнь хэтэрүүлhэн шуулан татагдаhан байха юм.

Советскэ Союз тухай хэлэхэ болоо hаа, зээрхэг түримхэй хүсэнүүдтэ туhа боложо үгэхөөр бишыханшье сэрэгэй ябуулганууудай Лаосто болохые бидэнэр бүрүушаанабди. Зүбөөр хандаад, уласхоорондын хэлсээнүүдые сахяад байгаа hаа, тэндэ болодог бишыхан тулалдаанууд усадхагдаха, тэндэхи оршон байдал гүримшүүлэгдэжэ болохо байна. Гол юумэ юуб гэхэдэ, эдэ гүрэнүүдэй дотоодын хэрэгүүдтэ агуухэ гүрэнүүд хамаадалсаха ёhогүй, харин тэдэнэй хамааралсаад байгаа hаа, таарууугүй муу хойшолон гараха байна.

Бидэнтэй хани барисаатай хоёр гүрэнэй—бидэнтэй аха дүүгэй бата бэхи холбоо барисаатай Хитадай Арадай Республикын, амжалтатайгаар хүгжэжэ байдаг хани ёноой харилсаа бидэнтэй байгуулhан Индиин Республикын хоорондохи хилэ дээрэ hүүлэй үедэ тулалдаануудай болоhониинь ехэ гэмшэлтэй байна. Эдэ тулалдаанууд үедэ алишье талын зүгhөө хүнүүдэй алуулhые бидэнэр илангаяа шаналха байнабди. Алуулагшадай түрэлхид болон дутынхидэй энэ гээгдэлые юуншье харюулжа шадахагүй байна. Хитад Инди хоёрой хоорондохи хилэ дээрэ иимэ тулалдаануудай дахяад болоогүй hаань, хани ёноной хэлсээнүүдэй хэгдэжэ, хилын арсалдаата асуудалнуудай алишье талада таарамжатайгаар шиидхэгдээ hаань бидэнэр баясаха байгаабди.

Советскэ Союзай бүхы оронуудтай байгуулhан харилсаан тухай эндэ бултыень хэлэhэнэй үлүү гэжэ би hананаб. Мүнөөнэй уласхоорондын оршон байдалда ямар нэгэн зэргээр түбэгшээлгэ гаргадаг, имагтал гол асуудалнууд болон зүйлнүүдые би энэ дурдаhан байнаб. Дэлхэйн бүмбэрсэгэй бусад оронуудта болон нютагуудта hүүлэй үедэ ямар нэгэн тусхай хубилалта болоогүй.

Олонхи гүрэнүүдтэй, илангаяа Советскэ Союзай хани харилсаанайнь улам үргэн бэхижэжэ байhан гүрэнүүдтэй тогтоогдоhон манай харилсаануудаар хананги байха бүхы үндэhэ баримта бидэндэ бии гэжэ хэлэжэ болохо байна. Зүгөөр үгээ үшөө хүсэд hайнаар бидэнэй ойлголсожо шадаагүй тиимэ гүрэнүүдтэй харилсаагаа hайжаруулхые, хани барисаан боложо шэлжэн үргахынь тулада үгээ хүсэдөөр ойлголсодог болохые бидэнэр хүсэнэбди.

Уласхоорондын шахардуу шанга байдалай hуларжа байhанhaa уламжалан, зүүн, мүн баруунша оронуудтай манай холбоо барисаан улам саашадаа үргэжэжэ байнхай. Бидэнэр манай ленинскэ эб найрамдалда дуратай политикые hайнаар бэелүүлхэ ёhотойбди, бидэнэр тэрэниие шууд сэхээр бэелүүлхэбди. **(Удаан үргэлжэлhэн альга ташалган болоо).**

(*Үргэлжэлэлынь удаадахи номерто гараха*).

СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сессиин түгэсхэлэй заседани

Табан үдэр удаагуур Кремлиин Ехэ Ордон дээрэ Советскэ Союзай Гүрэнэй туг намилзан мандажа байгаа. Эндэ СССР-эй Верховно Соведэй гурбадахи сесси хүдэлжэ, оронойнгоо арадай ажахые хүгжөөхэ шухала асуудалнуудые зүбшэн хэлсээ. Сессеэр баталагдан абтаhан хуулинууд дотор Совет гүрэнэй амгалан ёhоной хүсэл оролдолго, социалистическэ экономико болон соёл культурые саашадань дэбжээхэ, ажалшадай ажана байдалые hайжаруулха, советскэ демократизмые саашадань хүгжөөхэ тухай Коммунистическэ партиин, Советскэ правительствын анхарал оролдолго тодорхойлогдоо.

hүүлэй үедэ Советскэ Союзай хүсэл оролдолгын ашаар уласхоорондын байдал hайжараа, бүхы дэлхэй дээрэ эб найрамдалые бэхижүүлхын тула hайн найдамжын бии болоhон тухай депутадууд ехэ хананагяар тэмдэглээ. Октябриин 31-дэ, сессиин хүдэлмэриин hүүлшын үдэр Советскэ Союзай уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай асуудал зүбшэн хэлсэгдээ.

Кремлиин Ехэ Ордон соо заседаниин болохоhoo холо урид депутадууд, олон тоото айлшад—Москвагай предприятинуудай хүдэлмэришэд, алба хаагшад, хүдөө ажахын ажалшад, наука болон соёл культурын ажал-ябуулагшад сугларба. Дипломатическа корпусой гэшүүд, совет болон харин хэблэлэй түлөөлэгшэд байлсана.

Үглөөнэй 10 час. Правительствын ложонуудта нүхэд **А. Б. Аристов, Н. И. Беляев, Л. И. Брежнев, К. Е. Ворошилов, Н. Г. Игнатов, А. И. Кириченко, Ф. Р. Козлов, О. В. Куусинен, А. И. Микоян, Н. А. Мухитдинов, М. А. Суслов, Е. А. Фурцева, Н. С. Хрущев, Н. М. Шверник, П. Н. Поспелов, Д. С. Коротченко, Я. Э. Калнберзин, А. П. Кириленко, А. Н. Косыгин, К. Т. Мазуров, В. П. Мжаванадзе, Н. В. Подгорный, Д. С. Полянский** ерэбэ. Тэдэниие эндэ байгшад нэрьемэ альга ташалгаар угтана. Бүгэдээрэн хүл дээрээ бодоно.

Түрүүлэгшэ Национальностьнуудай Соведэй Түрүүлэгшэ депутат **Я. В. Пейве Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй** хамтын заседаниие нээгдэhэн дээрэ соносхоно.

Элидхэл хэхын тулада СССР-эй Министрнүүдэй Соведэй Түрүүлэгшэ, КПСС-эй ЦК-гэй Нэгэдэхи секретарь депутат **Н. С. Хрущевто** үгэ үгтэнэ. Депутадууд болон айлшад Советскэ правительствын толгойлогшые хүл дээрээ бодон угтана. Зал дотор үни удаан болоhон альга ташалган замханагүй.

Нүхэр Никита Сергеевич Хрущевой тодорхой, гүнзэгы удхатай элидхэл тон ехэ анхаралтайгаар шагнагдажа, нэгэнтэ бэшэ альга ташалгаар таhалдана.

***

Богонихон забhарлалай hүүлээр **Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй** хамтын заседани дээрэ Советскэ Союзай уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн эхилбэ.

СССР-эй Медицинскэ наукануудай академиин президент депутат **А. Н. Бакулевто** үгэ үгтэбэ.

— Энэ сесси дээрэ би,—гэжэ тэрэ мэдүүлнэ,—хүнэй элүүр энхэ байхын түлөө тэмсэлэй hайн hайхан хэрэгтэ бүхы ами наhаяа зорюулhан хүнүүдэй үмэнэhөө, медицинскэ хүдэлмэрилэгшэдэй үмэнэhөө үгэ хэлэжэ байнаб.

Нэгэдэмэл Нацануудай Организацида Н. С. Хрущевой дурадхаhан буу зэбсэг бүгэдэниитээрээ бүрин хуряаха гэhэн хараа бодол бүхы арадуудай эгээн hайн hайхан хүсэл эрмэлзэлгэдэ бүрин харюусана. Америкын Холбоото Штадуудай, Англиин, Франциин болон бусад оронуудай медицинын бүхы хүдэлмэрилэгшэдые бидэнтэй суг хамта буу зэбсэг бүрин хуряахын түлөө дуугаа үгэхыень энэ үндэр трибуна дээрэhээ би уряалнаб гэжэ А. Н. Бакулев хэлэбэ.

Индонезидэ, Индидэ, Бирмэдэ СССР-эй Верховно Соведэй делегациие ехээр хүндэлжэ угтаhан тухай депутат **В. И. Клаусон** хөөрэбэ.

— Советскэ Союзай уласхоорондын байдал, гадаадын политика тухай Никита Сергеевич Хрущевой элидхэлые би өөрынгөө ороной түлөө, түрэл Коммунистическэ партиингаа, тэрэнэй Центральна Комитедэй, манай Советскэ правительствын түлөө ехээр омогорхон шагнааб,—гэжэ Москва-Сортировочная депогой элитэ машинист депутат **В. Г. Блаженов** хэлэбэ.

Советскэ Союз бүхы оронуудтай hайн харилсаа байгуулхые хүсэнэ гэжэ Америкын Холбоото Штадуудта Никита Сергеевич Хрущев хэлэхэдээ, манай агуухэ Эхэ ороной хүдэлмэришэн, колхозник бүхэнэй, интеллигент бүхэнэй хүсэжэ, hанажа ябаhаниие мэдүүлээ гэжэ нүхэр Блаженов хэлэбэ.

СССР-эй Гадаадын хэрэгүүдэй министр депутат **А. А. Громыкода** үгэ үгтэнэ.

— Мүнөө сагта уласхоорондын байдалай хүгжэлтэ хадаа США-да нүхэр Н. С. Хрущевой айлшаар ошоhоной hүүлээр гүрэнүүд хоорондын харилсаануудай аша туhатайгаар хубилhанай тэмдэг доро ябажа байна гэжэ тэрэ хэлэбэ.

Бүхы гүрэнүүдэй буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряаха тухай ООН-эй Генеральна Ассамблей дээрэ Советскэ Союзай оруулhан дурадхалнууд Ассамблейдэ хабаадагшадай диилэнхи олонхиин зүгhөө hайшаагдаа гэжэ нүхэр А. А. Громыко тэмдэглэбэ.

Советскэ Союзай шэнэ дурадхалнуудай онсо илгаань юуб гэхэдэ, тэдээн дотор тогтоогдоhон болзорой турша соо уласхоорондын хиналта доро дайн сэрэг хэхэ бүхы зэбсэгүүдые бүрин усадхаhанай, бүхы зэбсэгтэ хүсэнүүдые тарааhанай ашаар эб найрамдалые хангаха гол шухала зорилго табигдана.

Хилын саанахи оронуудтай Советскэ Союзай соёл культурын холбоо барисаанай хэлбэришэгүйгөөр үргэдэжэ байhан тухай СССР-эй Министрнүүдэй дэргэдэхи харин оронуудтай соёл культурын талаар холбоо барисаа байгуулха Гүрэнэй Комитедэй түрүүлэгшэ **Г. А. Жуков** хөөрэбэ.

Москвагай 209-дэхи дунда hургуулиин директор, депутат **О. В. Аблазова** үгэ хэлээ.

Буу зэбсэггүй, сэрэг, бомбогүй амгалан тайбан ажабайдалай түлөө ажал хэрэгээрээ тэмсэхэдэ урматай гэжэ тэрэ хэлэбэ.

— Америкын Холбоото Штадуудта нүхэр Н. С. Хрущевой хэлэhэн үгэнүүд хадаа манай эгээл hайн hайхан hанал бодолые тодорхойлно гэжэ Молдавиин ССР-эй Флорештскэ районой «Вяца Ноуэ» колхозой түрүүлэгшэ **Е. Г. Сорочан** хэлэбэ. Эб найрамдал, арадуудай хоорондохи хани барисаан бидэндэ, мүн бүмбэрсэг дэлхэйн бүхы үнэн сэхэ хүнүүдтэ юунhээшье үнэтэй юм гэжэ Америкын жиирэй хүнүүд ойлгохо арга боломжотой байгаа. Үдэрөө хүлеэжэ байhан капитализмын, hалбаран мандажа байhан коммунизмын хоорондохи арсалдаан дайн сэрэгээр бэшэ, харин амгалан ёhoop шиидхэгдэхэ ёhотой.

Уран зохёолшо депутат **А. Е. Корнейчук** трибунада гарана.

Н. С. Хрущевто хандан депутат иигэжэ хэлэбэ: манай гүрэнэй системын нангин ёhо гуримуудые, hаруул hайхан коммунистическэ обществын түлөө манай тэмсэлые, манай нэрэ хүндые, манай алдар солые, манай агуухэ Эхэ ороной зохёон байгуулхы оюун эрдэм ухаае далайн саана эрэлхэг зоригтойгоор хамгаалhаниие тнай бидэнэр ехэ омогорхон хаража байгаабди. Энээнэйтнай түлөө Танда бүгэдэ арадай халуун баяр хүргэгдэнэ.

СССР-эй, США-гэй правительствонуудай толгойлогшонорой уулзалга уласхоорондын харилсаанай түүхэдэ элитэ ехэ үйлэ хэрэг болохо гэжэ нүхэр Корнейчук хэлэбэ.

Депутат А. Е. Корнейчук Союзай Соведэй, Национальностьнуудай Соведэй гадаадын хэрэгүүдэй талаар комиссиин үмэнэhөө Советскэ правительствын гадаадын политикые hайшааха, мүн тэрэшэлэн буу зэбсэг бүгэдэ ниитээрээ бүрин хуряаха тухай дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта хандаhан СССР-эй Верховно Соведэй Хандалгые баталан абаха гэhэн дурадхал оруулба.

Энээгээр нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа үгэ хэлэлгэн дүүрээ.

СССР-эй Верховно Совет нүхэр Н. С. Хрущевой элидхэл тушаа тогтоолые нэгэн дуугаар нэрьемэ альга ташалган доро баталан абаба. Тэрэ тогтоол дотор Советскэ правительствын гадаадын политика бүрин түгэсөөр hайшаагдана.

Тэрэшэлэн дэлхэйн бүхы оронуудай парламентнуудта хандаhан СССР-эй Верховно Соведэй Хандалга нэгэн дуугаар баталан абтана.

Түрүүлэгшэ сессиин хэлсэхэ зүйлнүүдэй бүхы асуудалнууд хаража үзэгдэбэ гэжэ мэдээсээд, СССР-эй табадахи зарлалай Верховно Соведэй гурбадахи сессиин хаагдаhан тухай соносхобо.

(ТАСС).

АГУУЕХЭ ОКТЯБРИИН hАЙНДЭРЭЙ ХҮНДЭЛЭЛДЭ

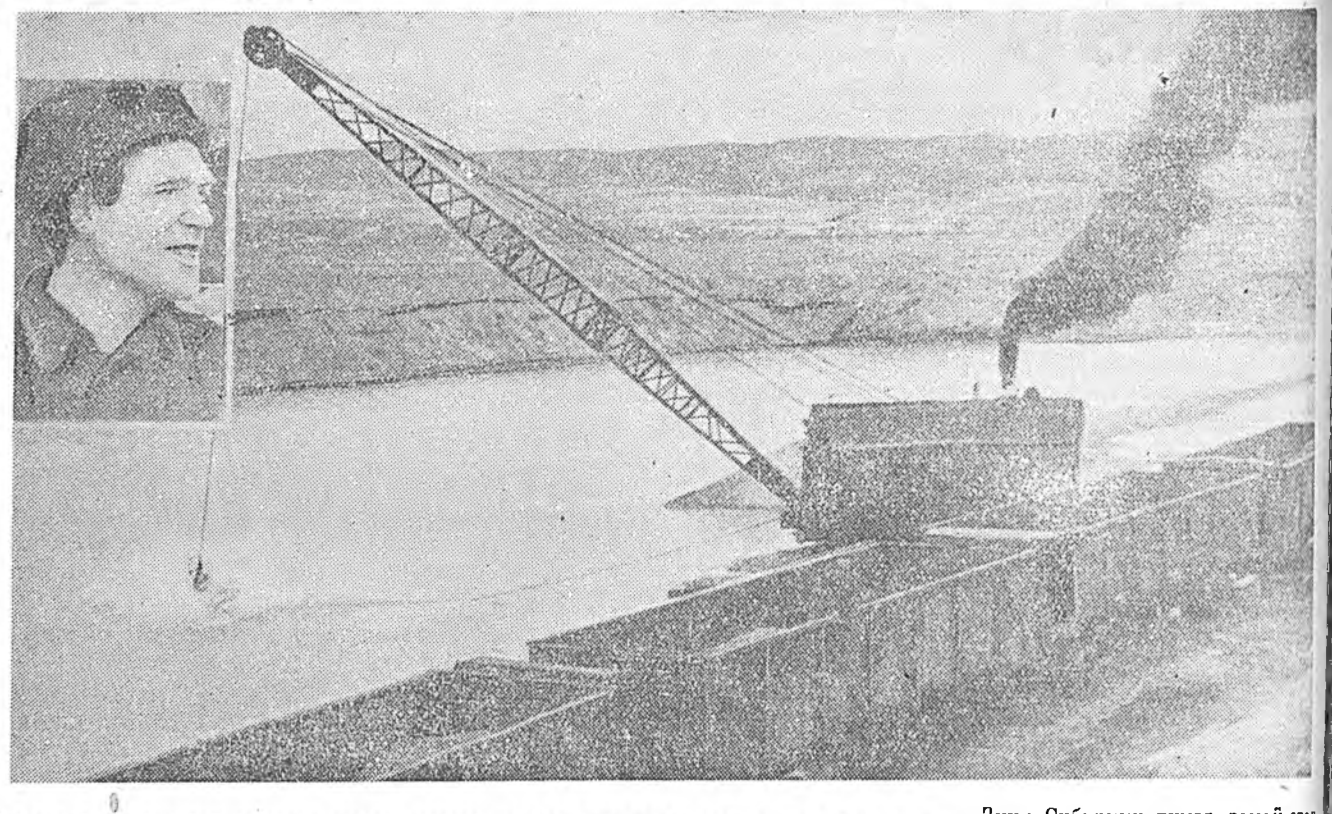

Зүүн Сибириин түмэр замай станциин Зэдэдэхи хайр шулуу малтаха карьер Агуухэ Октябриин hайндэртэ бэлэглэн даабарла үлүүлэн дүүргэбэ. 185 мянган кубометр хайр шулуу малтаха аад, 216000 кубометр малтаба. Энэ карьерэй экскаваторай бригада — машинист Н. Ф. Коронец, машинистын туhалагшад В. И. Бирюлин, кочегар В. А. Балухатов гэгшэд халаан бүриингөө даабари 230 процент хүрэтэр дүүргэнэ. **Зураг дээрэ:** экскаватораар хайр шулуу малтан ашажа байна. Хүрээ соо машинист Николай Федорович Коронец. **А. Мантаевай фото.**

11 hарынгаа түсэб 34 хоногоор уридлаба

Агуухэ Октябриин 42 жэлэй ойн hайндэрэй урда тээхи мүрысөөндэ оролсожо, Улан-Удын модоной заводой коллектив долоон жэлэйнгээ түрүүшын жэлэй түсэбые болзорhоонь урид, ноябриин 21-дэ дүүргэхэ, даабариhаа гадуур гурбан миллион 500 мянган түхэригэй продукци гаргаха шэнэ уялга абаhан байна. Энэ уялгаяа бэелүүлэн, юhэн hара соо продукци гаргаха түсэбөө 115,5 процент дүүргээд, тэрээнhээ гадуур 20 мянган кубометр хюрөөдэмэл модо арадайнгаа ажахыда тушаагаа. Модо болбосоруулдаг цехын хүдэлмэришэд юhэн hарын туршада 11 мянган кубометрын орондо 11900 кубометр модо эдеэ хоолой промышленностиин предприятинуудта эльгээбэ.

Продукциин өөрынь үные химдаруулха, ажалай бүтээсые дээшэлүүлхын тула нилээд ехэ оролдолго гаргагдаа. Бүтээhэн продукциингаа өөрынь үные химдаруулhанай ашаар тус предприяти энэ хугасаа соо 680 мянган түхэриг гүрэнэй мүнгэ зөөри арьбалба. Түсэбhөө гадуур нэгэ миллионhoo дээшэ түхэриг арьбалагдаhан байна.

Заводой коллектив hайндэрэй мүрысөө бүри үргэнөөр ябуулжа, 11 hарынгаа даабари болзорhоонь 34 хоногоор урид дүүргэв.

Даажа абаhан участогаа гээгдэлдэ оруулхагүй, үдэр бүриин даабари үлүүлэн дүүргэхын түлөө тэмсэл хүдэлмэришэдэй шухала зорилго болоно. Заводой хүдэлмэришэд энэ зорилгоёо hайнаар ойлгожо, ажалдаа шэнэ шэнэ амжалта туйлана.

Коммунистическэ ёhoop ажаллаха гэhэн мүрысөөндэ заводоймнай хүдэлмэришэд эдэбхитэйгээр хабаадалсана. Мүнөө коммунистическэ ажалай цех, бригадын нэрэ зэргэдэ хүртэхын түлөө механическа цехын коллектив (начальнигынь нүхэр Воробьев) тэмсэжэ эхилбэ.

Түүхэй эд гаргадаг цехын хүдэлмэришэд—Бурядай АССР-эй Верховно Соведэй депутат А. Плеханов, А. Татарников, А. Конев, Д. Цыренов, А. Пронин гэгшэд жэшээ абамаар ажаллажа, халаан бүриингөө даабариие 150—170 процент хүрэтэр, шанар hайнтайгаар дүүргэнэ.

Нүхэр Павловай хүтэлбэрилдэг халаан ажалдаа амжалта туйлажа, мүрысэгшэдэй дундаhаа онсо шалгарна. Тус халаанайхид хюрөөдэмэл модо гаргаха 11 hарынгаа даабариие октябриин 15-да дүүргэв. Мүнөө хюрөөдэмэл модо гаргадаг цехын хүдэлмэришэн бүхэн халаан соо 2,6 кубометр модо хюрөөдэхэ нормоёо дунда зэргээр 3 кубометртэ хүргэнэ. Цехын эрхим рамщик Василий Шкор юhэн hарын туршада 31800 кубометр модо хюрөөдэжэ, энэ жэлэйнгээ түсэбые октябриин 22-то дүүргэв.

КПСС-эй гэшүүн Дмитрий Ефимович Калашниковай хүтэлбэрилдэг модо болбосоруулдаг цех мүрысөөндэ түрүүлhэн байна. Эндэхи хүдэлмэришэд түхеэрэлгэеэ hайнаар ашаглажа, эрхим шанартай продукци гаргана.

Д. Аюшеев.

Олзо доходынь ургана

— Гектар бүриhөө зуу гаран пүүд ороohо ургуулжархёод, гүрэндөө худалдаха уялгаяа дүүргээд, үрэhээ сүм хаажа, хэhэн хүдэлмэриингөө түлөө автомашинаар дүүрэн таряа абажа байха гээшэ мүншье урматай даа,—гэжэ 56 наhатай хонишон Татьяна Стрекаловская хүхинэ.

Энэ хонишоной омогорхохо, хүхихэншье гайхалтай бэшэ. Кабанскын аймагай Сталинай нэрэмжэтэ колхоз аймаг дотороо түрүү ажахынуудай нэгэниинь юм. Илангаяа ороohо таряанай баян ургаса туйлаха талаар жэлhээ жэлдэ эрхим амжалтануудые туйлана. Хэрбээ нёдондо хамта 18 мянган центнер таряа хуряажа абаhан байбал, энэ жэлдэ 25 мянган центнер хуряагаа гэхэ гү, али гектар бүриhөө хорёод центнер абаа.

Үндэр баян ургаса өөрөө ерэдэггүй, тэрэниие үсэд шанга ажалаараа туйладаг юм. Тарилга, хуряалгые хаhа саг соонь хэхэhээ гадна, таряаландаа аргал шэбхэ, минеральна үтэгжүүлгэ гаргадаг, мүнөө жэлhээ аммиагтай уhа хэрэглэдэг болонхой.

Эдэ үдэрнүүдтэ колхознигуудай ажалта үдэртэ таряан хубаагдана. Жэлэй дүн гарахын урда тээ даб дээрэ ажалта үдэр бүхэндэ 2 килограмм таряа аванс үгөө. Тиихэдэнь хонишод Пластинина 32 центнер, Стрекаловская—15 центнер таряа абаа. Байгша ондо ажалта үдэр бүри 6 түхэриг мүнгөөр үгэхэ гэhэн түсэбөө үлүүлэн дүүргэхээр байна.

А. Бусурманов.

Химическэ промышленностьда хэрэгтэй

Заиграй тосхонhoo наяад километртэ «Красный производственник» гэжэ олзоборилгын артелиин «Лесхимпром» гэдэг участок бии юм. Энэ участогайхид зундаа нарhанай дабирхай суглуулдаг. Мүн дабирхайhaa скипидар, терпентинэй тоhон гэхэ мэтэ химическэ промышленностьда хэрэгтэй продукци гаргана.

Эндэ Нимба Цыденов үнинэй хүдэлмэрилжэ, дүй дүршэлтэй болонхой. Нүхэр Цыденов Агуухэ Октябриин hайндэрэй мүрысөөндэ эдэбхитэйгээр оролсоод, түсэбөөр хараалагдаhан 1724 килограммай орондо 3645 килограмм дабирхай суглуулжа тушаагаа. Тэрэшэлэн сентябрь hарынгаа даабариие 210 процент дүүргэв.

Сезон соохи даабаряа болзорhoонь урид дүүргэжэ, химическэ промышленностьда хэрэглэгдэдэг продукци түсэбhөө гадуур нилээд ехээр гаргахые тэрэ оролдоно.

Зураг дээрэ: Нимба Цыденов. **С. Тюлюкин.**

Шатаршадай мүрысөөн дүүрбэ

Зураг дээрэ: гроссмейстер Таль.
ТАСС-эй фотохроника

Белградта үнгэргэгдэжэ б... матч-турнирай hүүлшын тур ок... риин 30-да наадагдаба. Энэ ... Олафссонтой наадаhан ... шүүгдэhэн байна. Мүн Петро... тай уулзаhан Югославиин чем... Глигорич гурбадахи ябадал ... шүүгдэhэнээ мэдэрбэ.

Найман неделиин турша... гэгдэhэн энэ матч-турнирай ... нимэ: 20 очко абаhан Таль ... hуури, 18,5 очко абаhан Кере... хоёрдохи, 15,5 очкотой Петрос... гурбадахи, 15 очкотой Смысл... дүрбэдэхи hуури эзэлээ. Таба... гаадахи hууринуудые Гли... Фишер хоёр эзэлээ, эдэ хоёр тустаа 12,5 очко абаhан байна. ...хэдэ 10 очко абаhан Олафсс... долоодохи, 8 очкотой Бенко ... шын—наймадахи hуури эзэлэ...
(ТАСС).

***

БЕЛГРАД, октябриин ... (ТАСС). Шатараар дэлхэйн ... пионтой уулзаха матч-тур... наадаха эрхэ олохын түлөө ... гэгдэhэн мүрысөөнэй дүндэ зо... лагдаhан hайндэрэй вечер проф... зуудай байшан соо үнгэргэ... Уласхоорондын шатарай фе... циин вице-президент Ярослав ... тер үгэ хэлэхэдээ, М. Таль гэ... амжалта туйлаhантайнь даша... дуулан амаршалха зуураа, энэ ... нирта хабаадагшадта саа... амжалта туйлахыень хүсэhэн... на. Тэрэшэлэн СССР-hээ Юг... вида байдаг элшэн сайд И. К... чевский энэ вечертэ байлсаа.

Советскэ шатарай hургуули... лөөлэгшэд, гроссмейстернүүд ... Таль, П. Керес, Т. Петр... В. Смыслов гэгшэд түрүүшы... бэн hууринуудые эзэлээ. Ти... Таль шатараар дэлхэйн че... М. Ботвиннигтай уулзаха эрх... бо. Хоёрдохи hуури эзэлhэн П... рес ээлжээтэ турнирта наада... хэтэй болоhон байна.

Турнирта хабаадагшадта ... шан, бэлэгүүд барюулагдаа.

Редактор Ц. Ц. ЦИБ...

Адрес редакции: г. Улан-Удэ, ул. Ленина, 26. Телефоны редакции: редактора—46-32, зам. редактора—32-74, отв. секретаря—27-37, отделов: партийной жизни—34-05, сельского хозяйства и советского строительства—47-59, промышленности и транспорта, пропаганды, информации—35-14, культуры—24-74, писем и рабселькоров—40-49, отдел переводов, корректорская—35-95, бухгалтерия—37-32. Для междугородных переговоров—16...

Н01186. г. Улан-Удэ. Типография Министерства культуры Бурятской АССР. Зак. № ...